

การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญร่างแรก

คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญ

ความนำ : การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญร่างแรก

คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้ยกร่างรัฐธรรมนูญร่างแรกเสร็จแล้วในการนี้มีการประชุมจนถึงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๘ จำนวน ๖๒ ครั้ง มีการประชุมใช้เวลากว่า ๕๐๐ ชั่วโมงนั้น คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ จำนวน ๒๑ คน รวมทั้งทั้งประธานคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติด้วย ผู้ซึ่งสภาพิบัติบัญญัติส่งมา จำนวน ๕ คน ผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีส่งมา จำนวน ๕ คน และผู้ซึ่ง คสช. ส่งมา จำนวน ๕ คน คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้รับฟังความคิดเห็นของสภาปฏิรูปแห่งชาติในเดือนธันวาคม ๒๕๕๘ แล้ว อันเป็นขั้นตอนที่หนึ่งก็นำความคิดเห็นไปจัดทำเป็นเอกสารสรุปไว้อ่านประกอบพิจารณาแต่ละมาตราทุกครั้ง นอกจากนั้นก็มี การรับฟังความคิดเห็นของสภาพัฒนาการเมือง และประชาชนอันเป็นขั้นตอนที่สอง ในการพิจารณาจะเริ่มต้นด้วยการสนทนารธรรม คืออภิปรายหลักการทั่วไปซึ่งเป็นปัญหาของประเทศและทางแก้ไขจึงนำไปสู่การให้อนุมัติการยกร่างรัฐธรรมนูญไปยกร่างขึ้นมาเป็นรายมาตรา และเมื่อยกร่างแล้วเสร็จขั้นตอนที่สามจะได้นำร่างนั้นเข้ามาพิจารณาเป็นรายมาตราโดยมีการอ่านความคิดเห็นของ สปช. สนช. พรรคการเมืองและประชาชนที่เกี่ยวข้องแล้วจึงมีการอภิปราย ทั้งนี้ใช้เวลาในการพิจารณาทั้งสิ้น ๖๐ ครั้ง ก็ได้ร่างรัฐธรรมนูญร่างแรกซึ่งยังไม่นิ่ง เพราะคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ ยังต้องปรับแก้บ่อยครั้งตามข้อเสนอแนะของทำเนียบการของสภาปฏิรูปแห่งชาติอยู่ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้วิเคราะห์ปัญหาระบบการเมืองไทย ซึ่งคิดว่าจะต้องดูทั้งในอดีต และอนาคตไปด้วยกัน ในอดีตมีปัญหาอย่างไรก็ต้องแก้ไข แต่จะยึดติดกับอดีตอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องมองอนาคตด้วยว่าประเทศไทยจะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community : AEC) จะต้องเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของโลกในการวิเคราะห์ปัญหาทั้งในอดีตและการณ์อนาคต

คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ คิดว่าเบื้องต้นที่สุดของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงวันนี้ ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ นั้น เป็นเวลาถึง ๑๐ ปีเต็ม เป็นความขัดแย้งที่ราวลึกลับ แปลงฝ่ายคนไทยออกเป็นเสื้อสีต่างๆ เป็นความขัดแย้งที่มีการตั้งสถาบันทุกสถาบันมาสู่ความขัดแย้งไม่เว้นเลยแม้แต่สถาบันเดียว ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่ยังไม่สิ้นสุด เปรียบเสมือนการเป็นไข้ที่ยังตัวร้อนอยู่ เพียงแต่ว่ามียาพาราเซตามอล (Paracetamol) คือการยื้อการศึกกับเอาไว้ ใช้ชั่วคราวเมื่ออาการจะกำเริบขึ้นอีกเมื่อยามดึกฤทธิ์ เป็นอันว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนี้เป็นปัญหาสำคัญ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญและ สปช. จะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหานี้เป็นข้อที่ ๑ อย่างชัดเจนยังกันอยู่อย่างไม่แน่นอนประเทศไทยจะรุ่งทึบไปในลำดับที่ ๑๐ ของประเทศไทยในอาเซียนก็ได้ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาว่าความขัดแย้งนั้นนอกจากเป็นความขัดแย้งในเชิงความคิดเห็นทางการเมืองของกลุ่มบุคคลแล้ว สมมุติฐานที่แท้จริงคืออะไรเชื่อว่าคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญและผู้ร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๗ (ฉบับชั่วคราว) มีความคิดคล้ายกันว่าสมมุติฐานของโรคที่แท้จริงซึ่งก่อให้เกิดอาการใช้นั้นวันนี้ก็คือความไม่เป็นธรรมในทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างคนมีมั่งคั่งมหาศาลซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเมืองกับคนไม่มี หรือคนซึ่งกลางระดับล่างซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบท และผลแห่งการพัฒนาตามแบบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งเริ่มขึ้นในปี ๒๕๐๔ มาจนถึงวันนี้ก็คือแผนฉบับที่ ๑๑ ความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ของคนที่ย่ำแย่ที่สุด ๒๐ เปอร์เซ็นต์ต้นบน ซึ่งเป็นคนที่ย่ำแย่ที่สุดถึง ๕๔ เปอร์เซ็นต์ กับคนที่จนที่สุด ๒๐ เปอร์เซ็นต์สุดท้าย ซึ่งเป็นเจ้าของรายได้ประชาชนเพียง ๔ เปอร์เซ็นต์เศษๆ และถ้าเอาคนที่อยู่ลำดับ ๖๐ เปอร์เซ็นต์สุดท้ายของประเทศรวมกันคน ๖๐ เปอร์เซ็นต์ต้นบนนั้นเป็นเจ้าของรายได้ประชาชนเพียงแค่ ๒๕ เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่คน ๒๐ เปอร์เซ็นต์ต้นบนนั้นเป็นเจ้าของรายได้ประชาชนถึง ๕๔ เปอร์เซ็นต์ เป็นอย่างนี้มา ๕๐ ปีเศษในขณะที่เดียวกันถ้าศึกษาดูการถือครองกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล ข้อมูลของทีดีอาร์ไอ (TDRI) ระบุชัดเจนว่ามีกรรมสิทธิ์เอกชนอยู่ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ มี ๓๑ เปอร์เซ็นต์เท่านั้นเป็นของคน ๘๐ เปอร์เซ็นต์ของประเทศและที่

เหลืออีก ๖๙ เปอร์เซนต์เป็นของคนเพียง ๒๐ เปอร์เซนต์ ที่ปัญหาเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ที่มีเงินตั้งแต่ ๑๐ ล้านบาทขึ้นไป และเป็นจำนวนถึง ๔๒ เปอร์เซนต์ ของปัญหาเงินฝากทั้งประเทศซึ่งเป็นเจ้าของบัญชีเพียง ๗๐,๐๐๐ ราย ถ้าแต่ละรายมีคนละ ๒ บัญชี ก็แปลว่าคน ๓๕,๐๐๐ คนเท่านั้นที่เป็นเจ้าของเงินเกือบครึ่งธนาคารพาณิชย์ไทยในวันนี้ เมื่อความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากร เกิดความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม อยู่เช่นทุกวันนี้ก็จะเป็นสมมุติฐานของโรคของอาการใช้ของความสุขแต่ยังทั้งหลายจึงจะต้องแก้ และแก้ไขได้ตัวในการนี้ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติถูกต้องซึ่งมาเพื่อทำหน้าที่เพื่อปฏิรูปในด้านต่างๆ คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้คิดวิเคราะห์ต่อไปว่าการบริหารจัดการบ้านเมืองสามารถจัดการได้โดยคน ๒ กลุ่ม

กลุ่มที่ ๑ คือนักการเมือง กลุ่มที่ ๒ คือพลเมือง คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญยังพบอีกว่า การเมืองยังมีปัญหา คือยังไม่ได้รับความเชื่อถือในความสุจริตในความโปร่งใส ซึ่งจะเห็นได้ว่าการกล่าวหา มีการทุจริตกันมากมายหลายระดับ ล่าสุดคือคดีจำนำข้าวที่ปรากฏออกมาไปในทั่วโลก นอกจากนักการเมือง ซึ่งมีหน้าที่และทำหน้าที่เป็นรัฐบาล เป็นสภาพักหน้าที่ที่ดีสำนึกแห่งบ้านเมือง ยังไม่ได้รับความเชื่อถือในความสุจริต โปร่งใส การเมืองซึ่งเป็นระบบการจัดการบ้านเมืองก็ยังมีความไม่สมดุล ระหว่างพรรคการเมืองกับคนที่ไม่อยากสังกัดพรรคการเมือง ความไม่สมดุลระหว่างคณะเนเสียที่ประชาชนลงคะแนนเสียงเป็นความนิยมทั่วไปประเทศ จำนวนหนึ่ง หลายพรรคได้ ส.ส. น้อยกว่าจำนวนคณะเนเสียที่ได้ในระดับประเทศบางพรรคโดยเฉพาะพรรคใหญ่ได้คะแนนเสียงนิยมในระดับประเทศไม่มากเท่าเก่าหรือ ส.ส. ที่ได้ปัญหามา ปัญหาต่อไปของระบบการเมืองไทยก็คือการเมืองยังไม่ได้รับความเชื่อถือในความสุจริต ความสะอาด การเมืองยังไม่สมดุล เพราะฉะนั้นผู้ที่เป็นผู้บริหารบ้านเมืองคือนักการเมืองทั้งหลาย จึงจะต้องทำหน้าที่แก้ปัญหาให้หมดไป

ปัญหาประการสุดท้าย ผู้ที่จะมีผลโดยตรงต่อการการบริหารบ้านเมืองก็คือพลเมือง คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าพลเมืองไทยยังไม่ได้รับโอกาสที่ดีในการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารบ้านเมือง อย่างเหมาะสม พลเมืองไทยจำนวนหนึ่งยังเป็นราษฎรที่ต้องการการชี้แจงการบ้านการเมือง เมื่อวิเคราะห์ได้ดังนี้ การเหลียวหลังไปแล้วก็แลดูไปข้างหน้า คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญมีความคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ จะต้องมีการแก้ไขการแก้ไขปัญหามาในอดีตและสร้างทางเดินไปสู่อนาคต ๔ เจตนารมณ์หลักคือ

๑) สร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่

๒) การเมืองใสสะอาดและสมดุล

๓) หนุนสังคมที่เป็นธรรม

๔) นำชาติสู่สันติสุข

เจตนารมณ์ที่ ๑ คือ สร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่

พูดให้เข้าใจง่ายและจำง่ายก็คือสร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่การเมืองใสสะอาดและสมดุลและสังคมที่เป็นธรรม นำชาติสู่สันติสุขเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งประการที่หนึ่ง รากฐานหรือสมมุติฐานของโรคอันเป็นที่มาของความขัดแย้งคือความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ประการที่สอง เพื่อให้การเมืองเกิดความสุจริตและสมดุลเป็นประการที่สาม และท้ายที่สุดคือ เพื่อทำให้พลเมืองเป็นใหญ่ ซึ่งร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีมาตรการสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

ประการที่ ๑ คือ ต้องยกระดับของราษฎรให้เป็นพลเมือง ราษฎรนั้นภาษาอังกฤษเขาเรียก Subject คือคนซึ่งเป็นผู้ตาม ไม่สนใจการเมืองหรืออาจเบียดการเมืองเพราะถือว่าไม่ใช่เรื่องของตัว รัฐบาลว่าอย่างนี้นักการเมืองว่าอย่างนี้เราก็เอาอย่างนั้นนี้เรียกว่าราษฎร ราษฎรนั้นจะไม่มีส่วนร่วมในทางการเมือง เพราะเห็นเรื่องการบ้านสำคัญกว่าการเมือง การทำมาหากินอย่างเดียวก็น่าพอแล้ว เรื่องการเมืองไม่เกี่ยว แต่คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญต้องการจะเห็นราษฎรเป็นพลเมือง ให้ประชาชนที่เป็นราษฎรกลายเป็นพลเมือง พลเมืองนั้นมาจากคำว่า พละ กับ เมือง พละที่แปลว่ากำลัง การทำให้ราษฎรเป็นพลเมืองหรือที่เรียกว่า Citizen นั้น

จะต้องสร้างไม่ให้เกิดขึ้นเอง รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงพูดถึงความเป็นพลเมืองที่ดีและกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องสร้างความเข้มแข็งพลเมือง ซึ่งเห็นกิจการบ้านเมืองเป็นเรื่องของตัว เห็นการบ้านการเมืองสำคัญเหมือนการบ้านที่ตัวจะต้องทำและเข้ามามีส่วนร่วมทุกระดับ มีความรับผิดชอบ มีหน้าที่ต่อสังคมและบ้านเมือง และเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการบริหารบ้านเมือง เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้ตั้งองค์การที่เป็นองค์กรพลเมืองขึ้นเยอะมาก คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญเขียนไว้ชัดเจนว่าการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในสังคมคุณธรรม สมัชชาพลเมือง สภาตรวจสอบภาคประชาชนของพลเมืองทั้งหลายเป็นหน้าที่อันมีเกียรติและเสียสละที่พึงทำด้วยความเต็มใจเพราะฉะนั้นประโยชน์ต่อองแผ่นดินทั้งหลายจึงไม่ใช่สิ่งสำคัญ

ประการที่ ๒ คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญ นอกจากยกย่องระดับราษฎรให้เป็นพลเมืองแล้ว ร่างรัฐธรรมนูญนี้มีเจตนารมณ์สร้างพลเมืองให้ยิ่งใหญ่ ก็คือขยายและเพิ่มสิทธิต่างๆ ซึ่งเป็นร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่พูดถึงสิทธิมนุษยชนและสิทธิของพลเมือง สิทธิมนุษยชนในภาษาอังกฤษเรียกว่า Human Rights หมายถึงคนที่เกิดมาเป็นคนทุกคนจะเป็นคนสัญชาติไทยหรือไม่ก็ตามจะมีสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งหมด สิทธิเสรีภาพเหล่านี้ เช่น สิทธิในชีวิต ในร่างกาย สิทธิในความเชื่อในการนับถือศาสนา ซึ่งหมายความว่าจะเป็นคนสัญชาติไทย คนเวียดนาม คนลาว คนเขมร คนพม่า ที่อยู่ในเมืองไทยจะมีเหมือนกันหมดเพราะเป็นคนมนุษย์ แต่ในขณะที่เดียวกันคณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญก็ได้กำหนดสิทธิพลเมืองเอาไว้ สิทธิพลเมืองนั้นคือสิทธิที่จะให้แก่คนซึ่งมีสัญชาติไทย จะเป็นสัญชาติไทยโดยการเกิดหรือการแปลงชาติก็แล้วแต่ จะเป็นสิทธิที่จำทำได้ไว้เฉพาะคนสัญชาติไทยโดยเฉพาะสิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคม ซึ่งก็มีการเพิ่มเติมขึ้นมากมาย เช่น สิทธิในครอบครัว ซึ่งถือได้ว่าเป็นร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีการพูดถึงพลเมืองที่มีสิทธิที่จะมีครอบครัวที่เป็นปกติและมีความสุข รัฐมีหน้าที่จะต้องจัดหสิ่งที่ดีกว่า ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และอาหารที่จำเป็น และเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่กำหนดว่ามารดาต้องได้รับความคุ้มครองทั้งก่อนคลอดและหลังคลอด เด็กและเยาวชนต้องได้รับการดูแลอย่างดีตามความเหมาะสมของรัฐ นอกจากนั้นร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้ขยายการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงมัธยมศึกษา ไม่ใช้ ๑๒ ปี เหมือนรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ และปี ๒๕๕๐ แล้วต้องขยายเป็น ๑๕ ปี นี่เป็นตัวอย่าง ๒-๓ ตัวอย่าง และอีกตัวอย่างคือการกำหนดให้องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับวิทยุโทรทัศน์ ระยะเวลาประมวลคลื่นความถี่และกำกับวิทยุโทรทัศน์คนนั้นต้องคำนึงถึงบริการที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง แล้วก็ทำให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดเป็นเงื่อนไขในการประมูล ไม่ใช่มุ่งหารายได้เป็นตัวเงินมหาศาลเข้ารัฐแล้วให้ประชาชนต้องแบกรับภาระการเสียค่าโทรศัพท์หรือค่าสื่อสารมากอยู่อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนั้น คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ทรัพยากรทางธรรมชาติทุกประเภทเป็นทรัพยากรของชาติ เพื่อประโยชน์สาธารณะไม่ว่าจะเป็นปิโตรเลียม จะเป็นป่าไม้ หรืออื่นๆ ไม่ใช่กำหนดประโยชน์เพื่อเอกชน หรือของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งอีกต่อไป สิทธิเสรีภาพเหล่านี้มีเพิ่มขึ้นเป็นอันมาก คำถามที่ตามมาก็คือว่า ถ้าเป็นเช่นนั้นจะเอาเงินที่ไหนมาจ่าย คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญได้ตระหนักถึงข้อนี้จึงได้กำหนดว่าการที่พลเมืองมีสิทธิขั้นนี้ หมายถึง รัฐมีหน้าที่ทำให้เกิดผลขึ้น และมีรัฐจะต้องใช้เงินในการทำให้เกิดผลขึ้นนั้น รัฐต้องมีการดำเนินการให้สิทธิพลเมืองให้เกิดผลตามความสามารถถ่วงถ่วงของรัฐบาลนั้นด้วย ตัวอย่างเช่น การศึกษา ๑๕ ปีในปฐมวัยจนกระทั่งมัธยมศึกษาถ้าวันนั้นความสามารถถ่วงถ่วงของรัฐบาลมีถึงระดับนั้นแล้ว จึงจะขยายต่อไปได้ ศัพท์ทางวิชาการเรียกสิทธิเสรีภาพประเภทนี้ว่า Progressive realization of right หมายถึง การให้สิทธิเพิ่มขึ้นตามลำดับความเหมาะสมของความสามารถทางการเงินการคลัง

ประการที่ ๓ การสร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่มาตรการคือ เพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหาร ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้เพิ่มส่วนร่วมของพลเมือง และชุมชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะในการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และให้หน่วยงานของรัฐช่วยประชาชนจัดทำร่าง

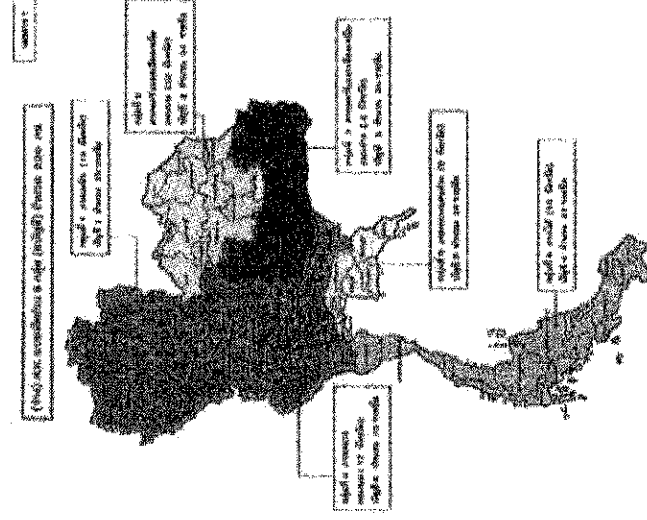
กฎหมายและร่างกฎหมายที่ประชาชนเสนอนั้น แม้จะมีการยุบสภา หรือสภาสิ้นอายุ ก็ต้องพิจารณาต่อไป โดยไม่ต้องขอให้รัฐสภาเห็นชอบเหมือนร่างของคณะรัฐมนตรี(ครม.) และสภาผู้แทนราษฎร(ส.ส.)

ประกาศที่ ๔ การสร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ขึ้นได้กำหนดให้มีสมาชิกพลเมืองเป็นที่รวมของผู้แทนองค์กรชุมชน ประชาสังคม เอกชน นักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ เพื่อให้ความเห็นในการบริหารงานของผู้ว่าราชการจังหวัด และองค์กรบริหารท้องถิ่น เช่น การบริหารงานของ อบจ. เทศบาล อบต. และให้มีสภาตรวจสอบภาคพลเมือง ประกอบด้วยผู้แทนจากสมาชิกชาวพลเมือง ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน เพื่อส่งเสริมความซื่อตรง ตรวจสอบทุจริต และการผิจริยธรรมในทุกจังหวัด เป็นต้น

การสร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ขึ้น ให้การฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างร้ายแรงของนายกรัฐมนตรีรัฐมนตรีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ที่ประพฤติผิดจริยธรรมอย่างร้ายแรง ที่สมาชิกคุณธรรมซื่อตรง ความผิผิตและสิ่งอื่นไปให้ กกต. จัดให้ประชาชนลงมติถอดถอน (กรณีที่เป็นสมาชิกวุฒิสภา) หรือห้ามดำรงตำแหน่งเป็นเวลา ๕ ปี (กรณีที่ป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) ในการเลือกตั้งทั่วไป และถ้าเป็น นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ต้องลงคะแนนโดยประชาชนทั่วทั้งประเทศและถ้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ลงคะแนนในภาคที่ได้รับเลือกตั้ง หรือมีภูมิลำเนาส่วนถ้าเป็นการฝ่าฝืนเรื่องอื่น เช่น ทุจริต ร่ำรวยผิดปกติ ทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ฯลฯ ให้ ปปช. ได้ส่วน และหาก ปปช. ซึ่งมีความผิดก็ต้องส่งมาถอดถอนโดยรัฐสภา และดำเนินคดีอาญาในศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คำถามว่าทำไมบุคคลเหล่านั้นที่ทุจริต ร่ำรวยผิดปกติ ทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ไม่ให้ประชาชนถอดถอน คำตอบก็คือ เป็นเรื่องเทคนิคทางกฎหมายซึ่งจะต้องสืบดูพยานหลักฐานโดยละเอียด ซึ่งสำเนาเอกสารหลายพันหน้า ประชาชนคงจะไม่สามารถตรวจสอบเอกสารที่ว่าได้อย่างละเอียดเพื่อจะวินิจฉัยว่าควรจะมีควมผิผิตหรือไม่ประการใดเป็นต้น

เรื่องของการให้ประชาชนจัดลำดับคนในบัญชีรายชื่อ (Party List) ได้แทนที่จะเป็นการจัดลำดับของพรรค คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ได้เขียนเรื่องการเลือกตั้งแบบใหม่ที่เราเรียกว่า ระบบสัดส่วนผสม ซึ่งประชาชนจะมีบัตร ๒ ใบ เลือกคนในเขต ๒๕๐ คน แล้วก็เลือกบัญชีรายชื่อพรรคทั้ง ๖ ภาค (ตามภาพตัวอย่าง ๑.๑)

ภาพตัวอย่าง ๑.๑

การเลือกบัญชีรายชื่อเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ และ พ.ศ. ๒๕๕๐ คนจัดลำดับบัญชีรายชื่อคือ หัวหน้าพรรค แล้วก็ถูกวิจารณ์กันว่าส่วนใหญ่จะเอานายทุนพรรคบ้าง คนที่มีบทบาทสำคัญในพรรคบ้าง โดยจัดสรรให้เบอร์ ๑ เบอร์ ๒ เพื่อจะให้ได้ ส่วนคนที่ไม่มีเสียแต่ไม่มีเงินอาจจะอยู่ท้ายๆ ระบบปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และ พ.ศ. ๒๕๕๐ นั้นเรียกว่า ระบบบัญชีรายชื่อแบบปิด (Close list) คือพรรคใส่รายชื่อมาเป็นอย่างไรก็ปิดเสียเลยคนจะไปจัดลำดับใหม่ไม่ได้ แต่ระบบใหม่พรรคมีสิทธิเสนอชื่อเข้ามาเป็นบัญชีรายชื่อทั้ง ๓๕ คน ที่จะเลือกกันในเขตภาคกลางตอนล่างคือ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดชลบุรี ตัวอย่างคือ ๓๕ คนนี้ ยกให้คุณหนูเป็นเบอร์ ๑ ของบัญชีรายชื่อ แล้วคุณกุ้งเป็นเบอร์ ๓๔ ของบัญชีรายชื่อก็เสนอมานะ แต่ประชาชนจะมีสิทธิเลือกเอง (ตามภาพตัวอย่าง ๑.๒)

ภาพตัวอย่าง ๑.๒

ลำดับ	ชื่อ	พรรค
๑	คุณหนู	พรรคเพื่อไทย
๒	คุณกุ้ง	พรรคเพื่อไทย
๓	คุณ...	พรรค...
๔	คุณ...	พรรค...
๕	คุณ...	พรรค...
๖	คุณ...	พรรค...
๗	คุณ...	พรรค...
๘	คุณ...	พรรค...
๙	คุณ...	พรรค...
๑๐	คุณ...	พรรค...
๑๑	คุณ...	พรรค...
๑๒	คุณ...	พรรค...
๑๓	คุณ...	พรรค...
๑๔	คุณ...	พรรค...
๑๕	คุณ...	พรรค...
๑๖	คุณ...	พรรค...
๑๗	คุณ...	พรรค...
๑๘	คุณ...	พรรค...
๑๙	คุณ...	พรรค...
๒๐	คุณ...	พรรค...
๒๑	คุณ...	พรรค...
๒๒	คุณ...	พรรค...
๒๓	คุณ...	พรรค...
๒๔	คุณ...	พรรค...
๒๕	คุณ...	พรรค...

ด้านหน้าก็เลือกพรรคเบอร์ ๑ แต่ว่าคนในบัญชีรายชื่อ ประชาชนไม่ชอบนายหนูเป็นเบอร์ ๑ แต่ประชาชนชอบ นายไก่ เบอร์ ๑๐ ก็ใส่เบอร์ ๑๐ ลงไปเป็นเบอร์ ๑ เพราะฉะนั้นการนับคะแนนบัญชีรายชื่อจะนับสองครั้ง ครั้งหนึ่งนับปาร์ตี้ลิสต์ รวมกันทั้งประเทศเพื่อที่จะกำหนดจำนวน ส.ส. ที่จะได้จริง ครั้งที่สองจะนับคะแนน ของคนที่อยู่ในบัญชีรายชื่อ ซึ่งดีไม่ดี นายหนูเบอร์ ๑ ที่พรรคจัดมาซึ่งเป็นนายทุนของพรรคนี้ อาจลงไปอยู่ เบอร์ ๓๐ ก็ได้และนายกุ้งเบอร์ ๓๔ อาจจะขึ้นมาเป็นเบอร์ ๑ ก็อาจเป็นไปได้ ซึ่งเรียกว่าการคืนอำนาจในการจัด คนในบัญชีรายชื่อไปให้ประชาชน ระบบนี้ไม่ใช่ระบบของประเทศเยอรมนีประเทศเยอรมนีไม่ก้าวหน้าเท่ากับ ประเทศเรา ของประเทศเยอรมนีเป็นระบบปิด ส่วนของเราเป็นระบบเปิดซึ่งจะทำให้ประชาชนเป็นใหญ่ นอกจากนั้นเพื่อให้พลเมืองเป็นใหญ่ประชาชนสามารถออกเสียงประชามติในเรื่องสำคัญ ๆ ได้คือเรื่องการ แก้ไขหลักการสำคัญพื้นฐานทางรัฐธรรมนูญ เรื่องที่กฎหมายบัญญัติ เรื่องที่คณะรัฐมนตรี มีมติให้ขอมติ และ ที่สำคัญที่สุดเรื่องระดับท้องถิ่น เช่นจะเอาเขื่อนแก่งเสือเต้นหรือไม่ จะทำโรงไฟฟ้าที่นั่นหรือไม่ เที่ยงกันแล้ว ไม่มีข้อยุติ อาจจะต้องจัดให้มีการประชามติขึ้นในระดับท้องถิ่นได้ นอกจากนั้น ร่างกฎหมายที่พลเมืองเสนอถ้าหาก เข้ามาในสภาแล้ว สภาลงมติได้ว่า คือไม่รับหลักการ ร่างรัฐธรรมนูญกำหนดว่ามี ส.ส. หรือส.ว. สมาชิก ๒ สภา รวมกันไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของจำนวนเท่าที่มีอยู่ ๒ สภา อาจต้องร้องขอให้มีการออกเสียงเป็นประชามติได้ นั่นก็หมายถึงต้องเอากลับไปให้ประชาชนตัดสิน ไม่ใช่ให้สภาเป็นผู้ตัดสิน ตัวการจะต้องใหญ่กว่าตัวแทน จะให้

ตัวแทนภาคีดินแดนทางการเมืองได้อย่างไร จะเห็นได้ว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีความก้าวหน้ามากกว่ารัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ในเรื่องการสร้างพลเมืองให้ใหญ่อย่างชัดเจน

เจตนารมณ์ที่ ๒ คือ การเมืองใสสะอาดและสมดุล

ร่างรัฐธรรมนูญนี้มีเจตนารมณ์ ที่ต้องการจะทำให้การเมืองใสสะอาดและสมดุลซึ่งมาจากการ ดังนี้

ข้อ ๑. การทำให้การเมืองใสสะอาดนั้น เป็นร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่กำหนดลักษณะผู้นำทางการเมืองที่ดี ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และระบบพรรคการเมืองที่ดีที่ต้องมีระบบบริหารภายในพรรคเป็นประชาธิปไตย ต้องมีการเงินของพรรคที่รับบริจาคมาและใช้เงินโดยโปร่งใส

ข้อ ๒. ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้กำหนดให้มีสมาชิกคุณธรรมแห่งชาติเป็นคนจัดทำประมวลจริยธรรมของของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับ และร่างรัฐธรรมนูญกำหนดด้วยว่า สมาชิกคุณธรรมจะต้องประเมินจริยธรรมของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. ส.ว. เป็นรายคนทุกปี และกำหนดการได้ส่วนการฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างร้ายแรง และส่งเรื่องให้ประชาชนถอดถอนนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. หรือ ส.ว. แต่ถ้าเป็นตำแหน่งอื่นก็ส่งให้รัฐสภาถอดถอน

ข้อ ๓. ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ต้องการทำให้การเมืองให้ใสสะอาด ได้กำหนดผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ต้องแสดงหลักฐานการเสียภาษีย้อนหลังสามปี เพื่อให้ประชาชนตรวจสอบได้

ข้อ ๔. ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลการใช้เงินแผ่นดินของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่มีธุรกรรมกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนตรวจสอบได้

ข้อ ๕. ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ต้องการให้การเมืองใสสะอาดโดยกำหนดให้พลเมืองมีส่วนร่วมตรวจสอบการทุจริต และคุ้มครองผู้กระทำการตรวจสอบโดยสุจริต แต่หากทำโดยไม่สุจริตก็ต้องรับโทษเช่นกัน

ข้อ ๖. ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ต้องการให้ กกต. เป็นผู้ออกกฎหมาย ควบคุมการเลือกตั้ง และวินิจฉัยให้การเลือกตั้งใหม่ แต่ให้ กกต. เป็นผู้จัดเลือกตั้ง เพื่อให้ กกต. ตรวจสอบทั้งผู้สมัครที่ซื้อเสียง และเจ้าหน้าที่จัดเลือกตั้งที่ไม่เป็นธรรมเพราะปัจจุบันนี้ กกต. ทำหน้าที่เป็นทั้ง “Regulator” คือควบคุมการเลือกตั้ง และเป็น “Operator” คือผู้จัดเลือกตั้ง ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และปัจจุบันนี้ กกต. มีเจ้าหน้าที่ประมาณ ๒,๐๐๐ คน ต้องไปขอยืมตัวข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มาช่วยจัดการเลือกตั้ง และอีกประการเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนหนึ่งถือกระเป๋าสตางค์ไปแจก และอีกจำนวนหนึ่งเคยช่วยผู้สมัครหาเสียง คำถามคือ กกต. สามารถจับคนเหล่านี้ได้บ้างหรือไม่? คำตอบที่รับคือไม่ได้เลย เพราะถ้า กกต. ไปจับคนเหล่านี้ก็เท่ากับตัวเองจัดการเลือกตั้งไม่เป็นกลาง ๑๗ ปีในอดีตที่ผ่านมา กกต. จึงจับเฉพาะผู้สมัครที่ซื้อเสียง แต่ไม่ได้จับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มาช่วย กกต. จัดการเลือกตั้ง และเป็นหัวคะแนนเสียงได้แม้แต่คนเดียว วันนี้คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญต้องการให้ กกต. จับ ๒ พวก พวกที่หนึ่งคือ จับผู้สมัครที่ซื้อเสียงและพวกที่ ๒ คือ ไปจับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่วางตัวไม่เป็นกลาง และนี่คือระบบตรวจสอบถ่วงดุลกันเองในระบบจัดการเลือกตั้ง และคุมการเลือกตั้ง

ข้อ ๗. การทำให้การเมืองใสสะอาดคือให้ ปปช. มีอำนาจตรวจสอบเรื่องสำคัญจริง ๆ คือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง และกรม ปปช. ไม่ต้องลงไปให้ตุระตีรับรองอธิบดีระดับ ๙ แล้วไม่ต้องไปดูผู้ตรวจ ไม่ต้องไปดูอะไรทั้งสิ้น เพราะจะมี ป.ป.ช. ดูหรือใครดูก็ได้ เพราะถ้าให้ ปปช. ดูลงไปจนกระทั่งถึงผู้อำนวยความสะดวก ผู้อำนวยการ เช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ คดีก็เข้าสู่ ปปช. เป็นหมื่น ๆ คดี และทำให้ล่าช้า เพราะฉะนั้นตามร่างรัฐธรรมนูญต่อไปนี้ ปปช. จะดูแลเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ปลัดกระทรวง และอธิบดีเท่านั้น

ข้อ ๘. เพื่อให้การทุจริตได้รับการปราบปรามโดยครบถ้วนทุกช่องทางคณะกรรมการมีการยกร่างรัฐธรรมนูญได้ตั้งแผนกคดีวินัยการคลังและงบประมาณขึ้นในศาลปกครอง รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และปี พ.ศ. ๒๕๕๐ นั้น การจะดำเนินการกับการทุจริตมี ๒ ช่องทางเท่านั้น คือ ไปที่ ปปช. แล้วถ้า ปปช. ซึ่งมีอำนาจไม่มีความผิด ก็ตกไป แต่ถ้า ปปช. เห็นว่าคดีมีมูลก็ไปถอดถอน ส่งเรื่องไปที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การถอดถอนเป็นการใช้อำนาจทางการเมืองโดยตรง และที่เห็นอยู่ในปัจจุบันมีผู้ถูถอดถอนรายเดียวโดย สนช. นอกนั้นไม่เคยถูถอดถอนเลย คະแนนเสียง ๓ ใน ๕ ไม่เคยถึง ครั้นจะไปยื่นศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เหมือนรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และปี พ.ศ. ๒๕๕๐ นั้นก็จำเป็นต้องเก็บไว้ เพราะคดีอาญาลำคัญต้องเอาคนผิดเข้าคุก แต่ในทางกฎหมายนั้นจะเอาคนผิดเข้าคุก จะต้องพิสูจน์จนปราศจากสงสัย ภาษาอังกฤษเรียกว่า “Proof beyond reasonable doubt” จึงเป็นที่มาของสำนวนที่ว่า “ไหนละใบเสร็จ เอามาให้ดูหน่อยสิ” เพราะฉะนั้นคดีหลายคดีก็หลุดจึงคิดว่าตรงกลางระหว่างคดีซึ่งต้องใช้การถอดถอนเป็นเรื่องทางการเมือง กับคดีอาญาที่ต้องพิสูจน์หลักฐานจนปราศจากข้อสงสัยปล่อยคนผิด ๑๐ คน ดีกว่าขังคนถูก ๑ คน ตัวอย่างเช่น การใช้เงินงบประมาณแผ่นดิน ที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่งบประมาณแผ่นดินหลายครั้งพิสูจน์หลักฐานจนปราศจากข้อสงสัยในศาลปกครอง คดีวินัยการคลังและงบประมาณ ซึ่งโอนมาจากกฎหมายตรวจเงินแผ่นดินมาเป็นแผนกคดีในศาลปกครอง ปปช. หรือ สตง. ที่เห็นว่าฝ่ายการเมืองหรือข้าราชการประจำระดับสูงได้กระทำการใช้อำนาจโดยเล่ห์ให้เห็นผลว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่งบประมาณแผ่นดิน หรือเงินแผ่นดินและมีหลักฐานอันพึงเชื่อได้ ก็สามารถฟ้องศาลนี้ได้ และการจะการพิสูจน์จะตกไปอยู่กับผู้ถูกฟ้องว่าตนเองไม่รู้ ไม่เห็นความเสียหายก็กระทำได้ คณะกรรมการการกรงรัฐธรรมนูญเชื่อว่าแผนกคดีวินัยการคลังและงบประมาณจะช่วยเหลือช่องว่างที่เป็นอยู่ในเวลานี้คือไม่ใช่แค่เรื่องการเมือง ๑๐๐ เปอร์เซนต์ที่จะถอดถอน และก็ไม่ใช่เรื่องคดีอาญาที่ต้องการหลักฐานโดยปราศจากข้อสงสัย เพียงมีหลักฐานอันเชื่อว่าเล่ห์เห็นว่ากระทำความผิดนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่เงินแผ่นดิน แค่นี้ ปปช. สตง. ก็สามารถฟ้องเองได้ ไม่ต้องผ่านอัยการ เชื่อว่าจะยุติการใช้เงินแผ่นดินโดยปราศจากความรับผิดชอบได้

การเมืองนั้นจะใสสะอาดอย่างเดียวไม่ได้ ถ้าการเมืองนั้นไม่สมดุล ความไม่สมดุลก็จะส่งผลต่อการบริหารบ้านเมือง เพราะฉะนั้นเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงต้องการทำให้การเมืองสมดุล ให้พลเมืองเป็นใหญ่ และใหญ่ให้เท่ากับนักการเมือง

ความสมดุลประการที่ ๒ ไม่ใช่สมดุลระหว่างการเมืองกับนักการเมือง การเมืองกับพลเมืองอย่างเดียว ต้องสมดุลระหว่างสถาบัน สภาล่างด้วย ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้คิดว่าควรจะมี ๒ สภา ประเทศที่มีสภาเดียวก็มีเยอะ มีข้อดีไหม? คำตอบคือมีสภาเดียวมันเร็วดีเสียค่าใช้จ่ายก็น้อย แต่เป็นรศด่วนที่สามารถถกเถาได้ทันที ไม่มีเบรก (Break) ลองนึกดูว่านั่นถ้ากฎหมายบริหารราชการสามารถออกได้ทันที โดยเสียงข้างมาก ไม่มีเบรก ป่านี้อะไรจะเกิดขึ้นกับบ้านเมือง เพราะฉะนั้นการมี ๒ สภาจึงเป็นการพอดีเวลา เป็นการทำให้มีความยังคิด มีการติดเบรก ไม่ให้มันพุ่งไปข้างหน้าจนกระทั่งเกิดปัญหา เมื่อจะมี ๒ สภาแล้ว คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญก็คิดว่าสถาบันกับสภาล่างต้องหน้าตาไม่เหมือนกัน เพราะถ้าสภาล่างเป็นสภาที่มาจากการพรรคการเมืองเป็นสภาการเมืองเสียงข้างมากของพรรคการเมือง แล้วให้สถาบันมาจากการเลือกตั้งซึ่งใช้ฐานการเมืองของพรรคการเมืองอีก ไม่มีประโยชน์จะมี ๒ สภา สภาที่ ๒ ก็กลายเป็นกระแงงของสภาแรก เพราะฉะนั้นจึงสร้างความสมดุลโดยให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นสภาการเมืองเสียงข้างมากของพรรคการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในระบบสัดส่วนผสมที่มีอำนาจตั้งรัฐบาล ควบคุมรัฐบาล ถอดรัฐบาลได้ในทางการเมือง ส่วนวุฒิสภานั้นเป็นสภาพหุนิยมของพลเมืองหลากหลายอาชีพเพื่อถ่วงดุลสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นสภาของพรรคการเมือง วุฒิสภานั้นต้องเป็นสภาที่ตั้งส่วนจากทุกภาคส่วนของสังคม ทุกอาชีพ

ของสังคมที่ไม่ได้สังกัดพรรคการเมือง ในประเทศนี้ไม่ได้มีเฉพาะพรรคการเมืองเท่านั้นที่จะบริหารได้ คนอื่นที่เขามีความรู้ ความสามารถก็มี คนเหล่านั้นก็คือพลเมืองจากสาขาอาชีพต่างๆ มองเดสกีเออร์ซึ่งเป็นเจ้าของทฤษฎีแบ่งแยกอำนาจ ความจริงในบทเดียวกันนั้นมองเดสกีเออร์พูดถึงเรื่องหนึ่ง แล้วคนไม่ค่อยได้พูดถึงก็คือโครงสร้างทางการเมืองที่ขึ้นจะต้องเป็นโครงสร้างทางการเมืองที่ผนวกรวมกลุ่มพลังอำนาจต่างๆ ของสังคมเข้ามาไว้ด้วยกัน มองเดสกีเออร์พูดถึงการเมืองอังกฤษในสมัยศตวรรษที่ ๑๘ ว่ามีพระมหากษัตริย์เป็นหลัก สถานการณ์ประกอบด้วยพระและขุนนางที่เป็นมรวาสดซึ่งเป็นเจ้าของที่ดิน คนรวย สถานการณ์ประกอบด้วยผู้แทน ๒ คน ที่มาจากชนบทและผู้แทน ๒ คน ที่มาจากคนชั้นกลางในเมือง แล้วมองเดสกีเออร์ก็สรุปว่า นี่เป็นโครงสร้างทางการเมืองที่เยี่ยมยอด วุฒิสภาของเราเองจึงถูกออกแบบมาโดย่างนี้ วุฒิสภานี้มันต้องเป็นสภาผู้แทนพลเมือง มาจากคนหลากหลายวิชาชีพไม่เกิน ๒๐๐ คน กลุ่มแรกก็คือผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งระดับสูงในการบริหารราชการแผ่นดิน คือนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานศาลฎีกา เลือกกันเองไม่เกิน ๑๐ คน

กลุ่มที่ ๒ ก็คือผู้เคยดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงในภาครัฐ เป็นอดีตปลัดกระทรวงเลือกกันเองไม่เกิน ๑๐ คน ผบ. เหล่าทัพเลือกกันเองไม่เกิน ๑๐ คน ผู้ว่ารัฐสภาเลือกกันเองไม่เกิน ๑๐ คน หลายคนสงสัยว่าเธอคนพวกนี้เข้ามาทำไม? คำตอบก็คือว่าคนพวกนี้เป็นส่วนหนึ่งของพลังอำนาจในสังคม แล้วอยู่คู่การเมืองไทยมาตั้งแต่ปี ๒๔๗๕ จนถึงปี ๒๕๓๙ แล้วรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ เอาคนเหล่านี้ออกจากกระบวนการเมือง จากวุฒิสภา แล้วก็ให้มีการเลือกตั้งวุฒิสภาโดยตรง มีนักวิชาการจำนวนหนึ่งวิเคราะห์ว่านี่คือการเอาพลังอำนาจที่แท้จริงของระบบราชการออกไปจากวุฒิสภาแล้วเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งอีกข้อหนึ่ง เพราะฉะนั้นสภาพที่นิยมก็นำคนเหล่านี้เข้ามาแต่ต้องให้เป็นเสียงข้างน้อย

กลุ่มที่ ๓ ก็คือผู้แทนองค์กรวิชาชีพที่มีกฎหมายจัดตั้งเลือกกันเองให้เหลือ ๑๐ คน สภาหอการค้าสภาอุตสาหกรรม แพทยสภา สภากฎหมาย ความ เนติบัณฑิตยสภา สภาวิศวกร เขาเลือกกันมาแล้วที่เป็นนายกสมาคม ก็เอาคนเหล่านั้นมาเลือกต่ออีกครึ่งหนึ่งให้เหลือ ๑๐ คน

กลุ่มที่ ๔ กับกลุ่มที่ ๕ อันนี้สำคัญ ๒ กลุ่มนี้รวมกันทั้งสิ้น ๑๕๐ คน กลุ่มที่ ๔ ต้องมีองค์กรเป็นฐาน กลุ่มที่ ๕ เลือกที่คุณสมบัติของแต่ละคน

กลุ่มที่ ๔ มันจะต้องมีองค์กรเกษตรกรรม องค์กรแรงงาน องค์กรท้องถิ่น องค์กรวิชาการและชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานเลือกกันมา เช่น สภาเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร เลือกผู้แทนที่เป็นชาวไร่ชาวนาชาวไร่ได้ไม่เกิน ๑๐ คน สภาพแรงงานที่มีองค์กรอยู่แล้วเลือกกันเองมา ๑๐ คน มีประชาธิปไตยการบัตของรัฐ ของเอกชน ของสถาบันราชภัฏอยู่แล้วเลือกกันเองมาไม่เกิน ๑๐ คน มีสภาองค์กรชุมชนอยู่แล้ว มีสหภาพพลเมืองอยู่แล้ว ก็เลือกกันเอง ๑๐ คน รวมทั้งหมดไม่เกิน ๕๐ คน นี่เอาองค์กรเป็นฐาน

กลุ่มที่ ๕ กลุ่มสุดท้าย คือผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านเยาวชน กลุ่มชาติพันธุ์ ผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรี หญิง ประชาชนชาวบ้าน รวมทั้งหมด ๑๐๐ คน กลุ่มนี้มีการสรรหาเปิดให้สมัครแล้วก็ส่งรายชื่อไปให้สหัชชาพลเมืองทั่วประเทศและผู้บริหารท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศเลือก ในปัจจุบันผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้นร่วมกันประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ คน สหัชชาพลเมือง ๗๗ จังหวัดก็อาจจะอีกหลายหมื่นคน เพราะฉะนั้นจะบอกว่าไม่ใช้ระบบเลือกตั้งไม่ได้ เป็นระบบเลือกตั้งโดยทางอ้อม ดังตัวอย่าง ๑.๓ ข้างล่างนี้

ตัวอย่างของตู้ใส่ภาพที่มาจากกาเลือกธงโดยทางอ้อม ๕๑ ประเภต
มีตัวอย่าง ดังนี้

- ออสเตรเลีย Bundesrat ๖๑ คน
- เบลเยียม Senate ๗๑ คน
- ฝรั่งเศส Senat ๓๔๘ คน
- เยอรมัน Bundesrat ๖๙ คน
- อินเดีย Rajya Sabha ๒๔๕ คน
- มาเลเซีย Dewan Negara ๗๐ คน
- เนเธอร์แลนด์ Senate ๗๕ คน
- สเปน Senado ๒๖๖ คน

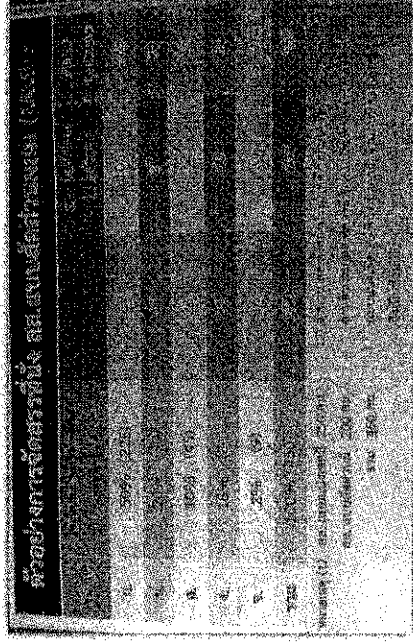
ความสมดุลประการที่ ๓ ก็คือความสมดุลเรื่องระบบเลือกตั้ง ส.ส. เดิมที่ทำให้ระบบพรรคเท่านั้นที่เป็นพรรคที่สำคัญ ระบบเลือกตั้งในปี ๒๕๕๐ ทำให้พรรคการเมืองใหญ่ได้คะแนนเกินกว่าความนิยมที่ประชาชนลงคะแนนให้ ผลจากการศึกษาของ ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล ในการเลือกตั้งปี ๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม พรรคใหญ่อันดับหนึ่ง ได้คะแนนเสียงทั่วประเทศ ๑๔,๑๒๕,๐๐๐ คน คิดเป็น ๔๔.๔๗ เปอร์เซนต์ แต่ได้จำนวน ส.ส. ๒๐๕ คน คิดเป็น ๕๔.๖๗ เปอร์เซนต์ นี่แปลว่าคะแนนนิยม ๔๔ เปอร์เซนต์ แต่ได้ ส.ส. ๕๔ เปอร์เซนต์ เกินไป ๑๐ เปอร์เซนต์ แปลว่าได้ ส.ส. เกินไป ๓๘ คน พรรคใหญ่เปอร์ ๒ ได้คะแนนทั้งประเทศ ๑๐,๐๙๕,๐๐๐ คะแนน ๓๑.๘๗ เปอร์เซนต์ ได้ ส.ส. ๑๑๔ คน เป็นจำนวน ๓๐.๔ เปอร์เซนต์ ส่วนพรรคกลางและพรรคเล็กไม่ต้องพูดถึงพรรคลำดับ ๓ ได้คะแนนเสียง ๓,๔๘๓,๐๐๐ คน เป็นจำนวน ๑๐.๙๗ เปอร์เซนต์ แต่ได้ ส.ส. แค่ ๗.๗๓ คน ขาดไป ๑๒ คน ดังตัวอย่างภาพ ๑.๔ ข้างล่างนี้

ภาพตัวอย่าง ๑.๕

[illegible]

นี้แปลว่าพรรคใหญ่ได้คะแนนเกินความนิยมที่แท้จริงที่ประชาชนจะได้ ซึ่งมีไม่สมดุล เพราะฉะนั้นการเลือกตั้ง ส.ส. ใหม่ต้องปรับระบบให้สมดุลระหว่างคะแนนนิยมที่ประชาชนมีในพรรคการเมืองที่แท้จริงและจำนวน ส.ส. ที่พรรคการเมืองนั้นจะได้ โดยใช้ระบบสัดส่วนผสม ระหว่างระบบบัญชีรายชื่อกับ ส.ส. เขต ตัวอย่างตารางนี้ คือระบบสัดส่วนผสม ในภาพตัวอย่างที่ ๑.๕ แสดงให้เห็นว่าพรรค ก ถ้าเรามี ส.ส. บัญชีรายชื่อ ๒๐๐ คน ส.ส. เขต ๒๕๐ คน รวมกันเป็น ๔๕๐ คนพรรค ก ได้คะแนนทั้งประเทศ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ก็ควรจะได้ ส.ส. ๒๒๕ คน แต่ปรากฏว่าในช่องสี่เหลี่ยมลงในเขตแล้วได้ไป ๑๑๗ คนแล้ว เพราะฉะนั้นต้องถามให้อีก ๑๐๘ คน จำนวนที่ได้ในบัญชีรายชื่อจะเป็นจำนวนที่กำหนด ส.ส. ที่แท้จริงจะได้ เพราะฉะนั้น ส.ส. พรรค ก ก็จะได้ ส.ส. จากเขต ๑๑๗ คน ประชาชนเลือกโดยตรง และจะได้จากจัดสรรจาก บัญชีรายชื่ออีก ๑๐๘ คน รวมเป็น ๒๒๕ คน ทั้งนี้พรรค จ ได้คะแนนเสียงในเขต ๑๖ เขต แต่ว่าได้คะแนนเสียงบัญชีรายชื่อรวม ๒ เปอร์เซ็นต์ ควรจะได้แค่ ๙ เสียง แต่เมื่อได้คะแนนเสียงในเขตไปแล้ว ๑๖ คน ก็ไม่ถามให้เหลือ ๐ คน แต่ก็ไม่ใช่ไปลด ๑๖ คนที่ประชาชนเลือกแล้ว

ภาพตัวอย่าง ๑.๕

เพราะฉะนั้นจำนวน ส.ส. ในระบบสัดส่วนผสมนั้นมันจึงไม่ตายตัว รัฐธรรมนูญจึงต้องเขียนว่าถ้าจะให้ปี ส.ส. ๔๕๐ คน ต้องเขียนว่ามี ส.ส. ไม่เกิน ๔๗๐ คน เพราะมันจะมีส่วนที่เกินของพรรคที่ควรจะได้จากการเลือกในเขต ภาษาอังกฤษเขาเรียกว่า Overhang แล้วถ้าไปดูการแบ่งเขต เวลานั้น กกต. ทำงานมีประสิทธิภาพมาก โดยเป็นการแบ่งเขตที่นำเสนอมาก ในแผนที่นั้น (ตามตัวอย่างภาพ ๑.๑) กกต. บอกว่าภาคเหนือ ๑๕ จังหวัด มี ส.ส. ๓๒ คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑๒ จังหวัด มี ส.ส. ๓๔ คน บัญชีรายชื่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๘ จังหวัด มี ๓๔ คน ภาคกลางตอนบน ๑๗ จังหวัด มี ๓๕ คน ภาคกลางตอนล่าง ๙ จังหวัด มี ๓๔ คน ภาคใต้มี ๓๑ คน จำนวน ส.ส. ในบัญชีรายชื่อทั้งหมดทั้งนี้ถึง ๕ คน ระบบเลือกตั้งนี้จะไม่ทำให้พรรคใหญ่ได้ ส.ส. เกินจริงและเป็นประโยชน์กับพรรคขนาดกลางและขนาดเล็ก มันจะทำให้เกิดรัฐบาลผสม ถ้าว่าถ้ารัฐบาลผสมแล้วเกิดความไม่มั่นคงจะเป็นอย่างไร

รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ อยู่บนพื้นฐานที่ว่าเมื่อรัฐบาลผสมไม่มั่นคงต้องสร้างรัฐบาลใหม่นั่นจึงให้เข้มแข็ง ก็ไปเน้นการสร้างความเข้มแข็งให้กับนายกรัฐมนตรีกับรัฐบาล ผลสุดท้ายมีรัฐบาลพรรคเดียวแต่รัฐบาลพรรคเดียวที่เข้มแข็งนั้นก็ครอบงำทั้งองค์กรอิสระสื่อมวลชนและเกิดอะไรขึ้น ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาจากนั้นเกิดจากการที่มีพรรคการเมืองใหญ่เกินไปหรือไม่? และเมื่อมีความขัดแย้งก็เห็นภาพพรรคเบอร์ ๑ ขึ้นมาเป็นรัฐบาล พรรคเบอร์ ๒ ก็ลงดินถนนประท้วง พรรคเบอร์ ๒ ขึ้นมาเป็นรัฐบาล พรรคเบอร์ ๑ ก็ลงไปเดินประท้วง ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสมนี้จะช่วยอำนวยความสะดวกให้เกิดการพูดคุยกันระหว่างพรรคทั้งหลาย นี่คือนี่สิ่งที่ยอมรับเขาเกิดขึ้นมาหลังสงครามโลก เขาต้องการให้มีการพูดคุยกัน

ต้องการให้ใครคนใดคนหนึ่งเป็นใหญ่แต่เพียงคนเดียว การสร้างความสมดุลระหว่างนายทุนพรรคในบัญชีกับเสียงแท้จริงของประชาชน ประชาชนจะเป็นคนจัดลำดับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งในบัญชีหรือไม่ใช่พรรคอีกต่อไป

ประการที่ ๔ ความสมดุลระหว่างพรรคการเมืองซึ่งต้องใช้ทุนมหาศาลและอยู่ในกำกับของนายทุนพรรคกับกลุ่มการเมือง ซึ่งตั้งมาจากสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง สมาคมวันนี้ไม่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง เพราะรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๒ ต้องการจะกำจัดการระบอบการปกครองของอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ จึ่งเขียนในรัฐธรรมนูญว่าห้ามมิให้นำกฎหมายสมาคมมาใช้กับพรรคการเมือง คณะราษฎรซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่จัดเป็นสมาคมจึงสิ้นสภาพลง และตั้งแต่วันนั้นถึงได้เขียนว่าสมาคมจะต้องยุ่งเกี่ยวกับการเมืองไม่ได้ แต่วันนี้คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญต้องการให้มีกลุ่มการเมืองซึ่งง่าย ก็ต้องเอาสมาคมกับมาให้เหมือนกันทั่วโลก พรรคการเมืองทั่วโลกนั้นเขาให้สมาคมเป็นพรรคการเมืองทั้งนั้น การสร้างสมดุลในสภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภา ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา เป็นคนเลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรงเปิดเผยในสภาผู้แทนราษฎร ควบคุมรัฐบาลไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้ เสนอกฎหมายได้ และถ้าเห็นไม่ตรงกับวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้วินิจฉัยขั้นสุดท้ายในร่างกฎหมาย ส่วนวุฒิสภานั้นเมื่อเป็นสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยอ้อม เสนอกฎหมายได้ ให้ความเห็นชอบต่องค์กรอิสระได้ แต่ถอดถอนไม่ได้แล้ว ต้องมาประชุมร่วมกับ ส.ส. ๒๐๐ คน บวก ๔๕๐ คน และใช้คะแนนเสียงครึ่งหนึ่งในการถอดถอนไม่ใช่ ๓ ใน ๕ ของวุฒิสภาแล้วถ้าจะแก้รัฐธรรมนูญก็ต้องประชุมร่วมกับ ส.ส. แล้วใช้คะแนนเสียง ๒ ใน ๓ สร้างสมดุลระหว่างเงินยพรรคกับความเป็นอิสระของ ส.ส. ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดห้ามผู้ไม่ใช่ ส.ส. ไปมีมติให้ ส.ส. ลงมติไม่ได้ หาก ส.ส. ลาออกจากพรรคหรือกลุ่มการเมืองก็ต้องพ้นจากความเป็น ส.ส. เพื่อไม่ให้เกิดการขายตัวกันแต่ในเวลาเดียวกันถ้า ส.ส. ไม่ลงมติตามมติพรรคและพรรคขับ ส.ส. ออกจากพรรคขับ ส.ส. จะไม่พ้นจากสมาชิกภาพเป็นต้น การเพื่อสร้างความสมดุลโดยการแยกอำนาจนิติบัญญัติจากอำนาจบริหาร ให้ ส.ส. เป็นรัฐมนตรีไม่ได้ แต่มีมาตรการที่ป้องกันไม่ให้ ส.ส. ที่ไม่ได้เป็นรัฐมนตรีทำลายเสถียรภาพรัฐบาล โดยกำหนดให้การอภิปรายไม่ไว้วางใจ และถ้าลงมติไม่ไว้วางใจชนะในสภาสภาผู้แทนราษฎรต้องยุบ ปีคือข้อเสนอของศาสตราจารย์ ดร.อมร จันทรมนูญ เพราะในประวัติศาสตร์การเมืองไทย การลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลนั้นไม่เคยประสบความสำเร็จเป็นเรื่องการเมืองที่ยกย่องที่รัฐบาลก็ชนะ ด้วยเหตุตั้งนี้จึงต้องการจะบีบให้ฝ่ายค้านไปใช้มาตรการที่ได้ผลจริงจรงกว่าคือไปกล่าวหาว่าทุจริตหรือไปฟ้องศาลแผนกคดีวินัยการคลังและงบประมาณ

ประการที่ ๒ ให้นายกรัฐมนตรีขอความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรได้เมื่อห้าม ส.ส. เป็นรัฐมนตรี ส.ส. จะเอากฎหมายต่อรอง และพอเป็นอย่างนี้รัฐบาลก็ขอความไว้วางใจเป็นการส่งสัญญาณถึง ส.ส. ถ้าหากว่าไม่ไว้วางใจต่อไป

ประการสุดท้ายให้นายกรัฐมนตรีแถลงว่าร่างกฎหมายทั้งฉบับหรือบางมาตราเป็นการให้ความไว้วางใจรัฐบาล รัฐบาลเสนอกฎหมายเรื่องทุจริตเข้ามา ไปแก้จนกระทั่งเสียที่จะเป็นเสียไปปราบทุจริตกลายเป็นเสียไม่มีเสีย ก็ต้องให้รัฐบาลสามารถลดขั้นแถลงได้ว่าร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นความไว้วางใจต่อรัฐบาล พอแถลงอย่างนี้รอ ๔๘ ชั่วโมง ถ้าไม่มีการยืนยันยุติได้ไม่ไว้วางใจรัฐบาลร่างพระราชบัญญัตินี้ผ่านจากสภาผู้แทนราษฎรไปวุฒิสภา ก็ลงมติ ถ้าลงมติแล้วรัฐบาลชนะร่างกฎหมายนี้ก็ไปวุฒิสภา แต่ถ้าลงมติแล้วรัฐบาลแพ้ก็ถูกยุบไปด้วยกัน เป็นการส่งสัญญาณถึง ส.ส. ว่าอย่าเป่ียวนะ อย่าเรียกร้องมากนัก อย่าเอาเกมการออกกฎหมายออกงบประมาณต่อรองรัฐบาลนะ ประการต่อมา สร้างสมดุลระหว่างฝ่ายการเมืองซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายกับฝ่ายประจำที่มีคณะกรรมการดำเนินการแต่งตั้งข้าราชการโดยใช้ระบบคุณธรรม ห้ามการแต่งตั้งโยกย้ายห้ามการแทรกแซงแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการเจ้าหน้าที่ แล้วก็สร้างสมดุลระหว่างพรรคฝ่ายค้านและรัฐบาลในสภาผู้แทนราษฎร เมื่อก่อนนี้ประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง

และระบอบระชาชนผู้แทนราษฎร คนที่สอง มาจากรัฐบาลทั้งนั้น แต่ว่านั้นร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดไว้เลยว่าพรรครัฐบาลเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่พรรคที่ได้คะแนนอันดับสอง เป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่ง ก็แปลว่า ฝ่ายค้านจะได้ขึ้นมาเป็นรองประธาน และได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเลยว่าประธานกรรมการกิจการสำคัญๆ ในสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นกรมการตรวจสอบ เช่น ประธานกรรมการการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบจะต้องมาจากฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น

เจตนารมณ์ที่ ๓ คือ หนุนสังคมที่เป็นธรรม

คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้เป็นฉบับปฏิรูปประเทศ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีการกำหนดการเรื่องการปฏิรูปไว้ในรัฐธรรมนูญและต้องการที่จะหนุนให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นในสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปฏิรูปด้านพลังงาน

ด้านพลังงาน สังคมให้ความสนใจมากและผู้คนทุกเหล่ากระหะหือตร้อนกันหมด แต่ว่าสิ่งที่เครือข่ายปฏิรูปพลังงานซึ่งประกอบด้วยคนที่มีความเชื่อทางการเมืองที่แตกต่างกัน แต่ร่วมกันที่จะผลักดันให้เกิดการปฏิรูปพลังงาน อันนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจ แม้ความเชื่ออุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างกัน แต่สิ่งที่เรามีเหมือนกันก็คือความรักชาติรักแผ่นดิน และห่วงแทนทรัพยากรของชาติ ข้อเสนอของเครือข่ายปฏิรูปพลังงานนั้นได้ถูกรวบรวมผ่าน สปช. และเวทีการชุมนุมต่าง ๆ สิ่งที่ได้บัญญัติไว้เราได้เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ว่าให้ปิโตรเลียมและเชื้อเพลิงธรรมชาติอื่นเป็นทรัพยากรของชาติและมีไว้เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศและประชาชนอย่างแท้จริง การดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการปิโตรเลียมและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับพลังงานให้สอดคล้องกัน หลักการคือการการบริหารจัดการพลังงานอย่างมีธรรมาภิบาลและยั่งยืน ขอเรียกร้องนี้ได้รับการตอบสนองและได้รับการบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้เขียนลงไปอีกว่าให้ปรับปรุงการสำรวจการผลิตและการใช้ปิโตรเลียมหรือพลังงานอื่นได้ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวิถีชีวิตและสุขภาพของประชาชนและชุมชน สิ่งเหล่านี้ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว การดำเนินการให้ประชาชนได้รับรู้เข้าถึงและเข้าใจข้อมูลด้านพลังงานและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพลังงานทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมทั้งการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานตามนโยบายนั้น เป็นเรื่องของแนวทาง ๓ ประเด็นด้วยกันที่จะนำไปสู่การปฏิรูปพลังงานในอนาคตต่อไป

ปฏิรูปด้านแรงงาน

ด้านแรงงานผู้ใช้แรงงานได้มีการเรียกร้องขอให้มีการรวมตัว ขอให้มีการเจรจาต่อรอง ขอให้ได้เป็นกรรมการขอให้มีการก่อตั้งสหภาพแรงงานขอเรียกร้องต่างๆ เหล่านี้ เรียกร้องกันมาร่วม ๑๐ ปี แต่ขอเรียกร้องเหล่านี้ไม่ได้ได้รับการตอบสนอง วันนี้นักคณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ตั้งไว้ให้ตรากฎหมายและกำหนดกลไกเพื่อรับรองเสรีภาพของผู้ใช้แรงงานในการสมาคม ในการรวมตัวกัน และร่วมเจรจาต่อรองให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ มาตราฐานระหว่างประเทศที่ผู้ใช้แรงงานได้เรียกร้องมาโดยตลอดนั้นคืออนุสัญญาแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ ๘๗ และฉบับที่ ๙๘ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเชื่อว่าผู้ใช้แรงงานที่ติดตามอยู่จะทราบดีและสามารถที่จะรวมตัว สามารถที่จะตั้งสหภาพที่สามารถที่จะเจรจาต่อรองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้ใช้แรงงานต่อไป

ประเด็นถัดมา คือสถาบันทางการเงินของแรงงาน ผู้ใช้แรงงาน ๑๖.๙ ล้านคน ๑๖,๙๐๐,๐๐๐ คน ๖๐ เปอร์เซนต์มีรายได้ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน แต่หนี้สินนอกระบบ จะต้องชดใช้แต่ละเดือนคือ ๗,๕๐๐ บาทต่อเดือน แล้วประชาชนจะเหลืออะไร อันนี้คือความเหลื่อมล้ำและความยากจนที่ผู้ใช้แรงงานไม่สามารถที่

จะหลุดพ้นวงจรนี้ไปได้ ถ้าไปดูหนี้ครัวเรือนก็จะพบว่าแต่ละครัวเรือนมีหนี้ประมาณ ๑๖,๐๐๐ บาท วันนี้คุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานจะอยู่ในสภาวะที่ลำบาก การที่ขอลูกเงินจากประกันสังคม ๑.๑ ล้านล้านบาท มาเพียง ๕ เปอร์เซนต์ คือ ๕๐,๐๐๐ ล้านบาท มาจัดตั้งธนาคารแรงงานหรือสถาบันการเงินแรงงานนั้นจะช่วยให้ปลดหนี้จนกระบบและยังจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน อันจะเป็นการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความ เป็นธรรมครั้งใหญ่ของผู้ใช้แรงงานได้

ปฏิรูปด้านสังคม

ปฏิรูปด้านสังคม กรมสิทธิการปฏิรูปด้านสังคม ได้เสนอแนวทางที่น่าสนใจและที่สำคัญมาก ก็คือการปฏิรูปกฎหมาย กฎ และกติกาดังต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีสิทธิที่จะดูแลและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและทุนชุมชนต่าง ๆ จัดบริการสาธารณะ จัดสวัสดิการให้แก่คนในชุมชน โดยประสานความร่วมมือกับองค์กรบริหารท้องถิ่นภาคเอกชนและภาคประชาสังคม และเรื่องกลไกการรับส่งคนผู้สูงอายุของประเทศไทย ขณะนี้ประเทศไทยมีผู้สูงอายุประมาณ ๙,๕๐๐,๐๐๐ คน จากประชากรทั้งหมด ๖๕ ล้านคน ใน ๑๐ ปีข้างหน้า คือ พ.ศ. ๒๕๖๘ จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ คือจะมีประชากร ๖๐ ปีขึ้นไปประมาณ ๒๐ เปอร์เซนต์ คือ ๑๔,๕๐๐,๐๐๐ คน นั่นก็หมายความว่าเดี๋ยวจะมีผู้สูงอายุ ๑ คน ถ้าไม่เตรียมการสร้างกลไกในการรองรับเราจะประสบปัญหาอีกมากมาย ซึ่งมีข้อเสนอว่าจะต้องมีแผนระยะยาวในการดำเนินการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของประเทศ มีการจัดระบบการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชรา การเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุที่เหมาะสมของประชาชน การปรับปรุงระบบเกษียณอายุที่เหมาะสม ในหลายประเทศได้ขยายการเกษียณอายุจาก ๖๐ ปี เป็น ๖๕ ปี เรื่องนี้ก็จะต้องมีการทำการศึกษาอายุที่เกษียณที่เหมาะสมในสังคมไทย รวมทั้งการปฏิรูประบบสวัสดิการผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพให้ดำรงชีพอย่างเหมาะสม ซึ่งในขณะนี้ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพเดือนละ ๖๐๐ บาท แต่ในขณะที่วัยเกษียณที่มีฐานะดี ไปจนถึงเจ้าสัวในธนาคาร ๗,๐๐๐,๐๐๐ คน ได้ทุกคนแต่ที่ยากจนจริง ๆ คือ ๑,๐๐๐,๐๐๐ คน แต่ได้ ๖๐๐ บาท ถ้าเอาของ ๗,๐๐๐,๐๐๐ คน ที่สมควรจะได้มาให้ ๑,๐๐๐,๐๐๐ คนผู้สูงอายุที่ควรจะได้ ก็จะได้เดือนละ ๔,๒๐๐ บาท คือสิ่งที่จะต้องปฏิรูปและจัดการต่อไป ๔,๒๐๐ บาทต่อเดือนเป็นจุดพอดีที่จะยังชีพได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเข้มแข็ง และมีการสนับสนุนให้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง จัดระบบกลไกและกระบวนการในการบริหารจัดการทรัพย์สินเพื่อรองรับการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว นั่นเป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องมีการปฏิรูปด้านสังคม ซึ่งก็จะมีกลไกที่เรียกว่าคณะกรรมการปฏิรูปสังคมและชุมชนขึ้นภายใน ๑ ปี หลังจากที่ได้สภาปฏิรูปแห่งชาติได้สิ้นสุดลงเพื่อทำหน้าที่ต่อไป

ปฏิรูปด้านวัฒนธรรม

ด้านวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่สำคัญมากแต่พูดถึงกันน้อย ประเทศของเรานั้นเป็นดินแดนที่ร่ำรวยด้วยวัฒนธรรมและศิลปะ สะท้อนให้เห็นถึงจิตใจที่งดงาม ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีบ้านเมืองเกิดความไม่สงบและมีการก่อความรุนแรง มีการทำลายบ้านเมืองต่าง ๆ นานา สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนความหยาบกร้านทางจิตวิญญาณ ซึ่งไม่ใช่เสียของคนไทย ข้อเสนอของการปฏิรูปด้านวัฒนธรรมนั้น อาจารย์เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ประธานกรรมการปฏิรูปได้ทำเรื่องนี้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๓ ภายใต้คณะกรรมการสมัชชาปฏิรูปประเทศ ซึ่งมีศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี เป็นประธานและก็ทำสืบเนื่องเรื่อยมา ฉะนั้นแล้วเครือข่ายศิลปิน เครือข่ายวัฒนธรรม เครือข่ายศิลปินพื้นบ้านระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ตอนนี้ก็มีไปทั่วทุกภาคของประเทศ ซึ่งเกิดขึ้นแล้ว และจะต้องทำให้เต็มพื้นที่ประเทศไทยต่อไป

ปฏิรูปด้านสาธารณสุข

ด้านสาธารณสุข เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง ระบบสาธารณสุขหรือระบบสุขภาพนั้นได้มีการปฏิรูปไปค่อนข้างจะก้าวหน้ากว่าส่วนอื่น ๆ อย่างไรก็ตามยังมีการที่จะต้องทำเรื่องใหญ่ที่สำคัญคือการพัฒนาระบบสุขภาพในระดับปฐมภูมิ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ๙,๘๗๕ แห่งทั่วประเทศ เป็นจุดที่จะต้องทุ่มเททรัพยากรงบประมาณไป และเชื่อมต่อกับระบบสุขภาพชุมชนคืออาสาสมัครสาธารณสุขอีก ๑,๐๐๐,๐๐๐ กว่าคน และผู้มีจิตอาสาที่ไม่ใช่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขอีกหลายคน เมื่อลงไปในพื้นที่จะเห็นว่าในชุมชนมีผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง ผู้ด้อยโอกาส คนพิการก็จะมียาสาธารณสุขเปลี่ยนหมอนเวียนไปดูแลที่ศูนย์แพทย์การลงไปก็จะช่วยเหลือสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น โรงพยาบาลระดับจังหวัด โรงพยาบาลระดับโรงเรียนแพทย์ คนไข้จะลดลงและจะมีเวลาพิจารณาเฉพาะคนไข้อื่น ๆ ที่ไม่สามารถที่จะดูแลได้ในระดับจังหวัด และนี่เป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการปฏิรูปด้านสาธารณสุข

ปฏิรูปด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ระบบราชการเป็นระบบหลักของชาติบ้านเมือง แต่ว่าขณะนี้ระบบราชการเรื่องมือหลักของบ้านเมืองนั้นวิกฤติเสียแล้ว ถ้าไม่สามารถปฏิรูประบบราชการได้อย่างหวังเลยที่จะสามารถปฏิรูปประเทศไทยได้เพราะเครื่องมือสำคัญเกิดวิกฤต ระบบบริหารราชการแผ่นดินนั้นได้ปรับเปลี่ยนโดยปรับเปลี่ยนเรื่องการจัดสรรงบประมาณแต่เดิมที่เวลาจัดสรรงบประมาณนั้นใช้กรรมในกระทรวงเป็นฐานกรรมเป็นคนจัดตั้งหมด ต่อไปงบประมาณจะต้องจัดตั้งที่กรมเป็นฐาน และพื้นที่ด้วยการปรับเปลี่ยนที่สำคัญประเด็นที่จะเปลี่ยนมากก็คือไหม้องค์การบริหารพัฒนาภาค ภาคในพื้นที่คือกลุ่มจังหวัด จังหวัดยังอยู่ตามเดิมองค์กรบริหารท้องถิ่นยังอยู่ตามเดิม ภูมิภาคยังอยู่ตามเดิม องค์กรบริหารพัฒนาภาคก็คือกลุ่มจังหวัดซึ่งประมาณกันว่าในประเทศไทยจะมีประมาณ ๙-๑๒ กลุ่มจังหวัด ก็จะทำให้หน้าตาที่ในการพัฒนาภาคให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ ไม่เข้าซ้อนทับงานของจังหวัดและองค์กรบริหารท้องถิ่น ประสานพัฒนาพื้นที่บริหารงานระหว่างราชาราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ให้เกิดการพัฒนารอบอย่างบูรณาการ อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ปฏิรูปด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมาการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างล่าช้า และขณะเดียวกันก็มีช่องโหว่มากในการจัดสรรทรัพยากร เรามีลักษณะนี้ที่ทำให้ตัวของเม็ดเงินที่จะเข้าสู่ภาครัฐนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรไปยังผู้มีรายได้น้อยอย่างจำกัด แล้วทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาสังคมที่เป็นธรรมไม่เกิดผลขึ้นต่อไป

แนวทางการปฏิรูป ๓ ด้านที่สำคัญคือ เรื่องของการเงิน การคลัง ในเรื่องของเศรษฐกิจ แล้วกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งทั้ง ๓ ด้านนี้เป็นหัวข้อที่คณะกรรมการวิจัยของรัฐธรรมนุญได้หารือกับสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ และคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง แล้วก็นำมาตั้งข้อสรุปในประเด็นการปฏิรูป

ประเด็น ๑ การปฏิรูปเรื่องของการเงิน การคลัง และภาษีอากร มีคำถามว่าจะมีสิ่งทีประชาชนได้จากรื่องของการเงิน เรื่องของการเงิน การคลังอะไรบ้าง

๑.๑ การเปลี่ยนแปลงของระบบภาษีที่จะเป็น ๒ ระดับ ก็คือระดับของชาติแล้วระดับของท้องถิ่น และจะดำเนินการให้องค์กรบริหารท้องถิ่นมีรายได้ที่จำเป็นต่อการใช้จ่ายของท้องถิ่น อันนี้ก็จะมีความสำคัญเพราะเป็นการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง และให้ท้องถิ่นนั้นมีความสามารถในการตนเองมากขึ้น

๑.๒ การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของเมืองไทย ก็คือเรื่องของกาจะกำหนดให้บุคคลต้องแสดงรายได้ของตน นี่หมายถึงทุกคน ต้องยื่นแบบแสดงภาษีหรือรายได้ของตนเอง เพื่ออะไร? เพื่อว่ารัฐบาลนั้นจะได้มีข้อมูลเพียงพอในการที่จะประกอบในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มีรายได้ที่ไม่เพียงพอ อันนี้ก็จะเป็นอย่างสำคัญ และขณะเดียวกันในอนาคตผู้ที่เสียภาษีก็จะได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายในการที่รัฐจะกลับมากดูแลผู้ที่เสียภาษีต่อไป อันนี้ก็จะเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่งเช่นเดียวกัน

๑.๓ เรื่องของการปฏิรูประบบภาษีอากรให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือเรื่องของระบบการลดหย่อน การยกเว้นภาษีต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ในช่วงที่ผ่านมาแล้วทำให้รัฐบาลนั้นขาดรายได้ทางภาษีหรือขาดรายได้ที่นำไปสู่การช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยต่อไป ซึ่งประเด็นนี้ก็จะมีการขอให้มีการพิจารณายกเลิกมาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

๑.๔ เรื่องของระบบบำนาญแห่งชาติ คือ เรื่องของสังคมผู้สูงอายุ ในส่วนของกาปฏิรูประบบการเงิน การคลังจะมีการจัดให้มีระบบบำนาญแห่งชาติ เพื่อให้มีความครอบคลุมถึงประชากรที่ยังไม่ได้อยู่ในระบบบำนาญให้ดำรงชีพได้อย่างพอเพียงและยั่งยืนต่อไป อันนี้ก็จะเป็นหัวใจสำคัญที่รองรับกับเรื่องของสังคมผู้สูงอายุที่กำลังจะเกิดขึ้น และขณะเดียวกันก็จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเงิน การคลัง ภาษีอากรที่เป็นอิสระภายใน ๑ ปีหลังจากนี้

เรื่องของการปฏิรูปในเรื่องของเศรษฐกิจมหภาค เพื่อให้เศรษฐกิจไทยนั้นสามารถดำเนินต่อไปได้และก็สามารถลดหนี้เสริมสังคมที่เป็นธรรมดังนี้

๑.๑ ประเด็นการปฏิรูปในระดับมหภาค ก็คือเรื่องของกาปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกัน ลด จำกัด หรือจัดการผูกขาดและการกีดกันทางการแข่งขัน นี่ก็เป็นประเด็นที่สำคัญเพราะในช่วงที่ผ่านมาเราจะพบว่ามีบริษัทขนาดใหญ่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก แล้วก็มีกีดกันการยึดครองสัดส่วนของตลาดเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน อันนี้ก็นำมาถึงเรื่องของกาแข่งขันที่ไม่ธรรม แล้วก็จะผลกระทบต่อการขยายตัว เราก็จะมีการดำเนินการเพื่อให้กฎหมายเรื่องของกาป้องกันการผูกขาดเกิดขึ้น แล้วก็ดำเนินการอย่างเป็นผลในช่วงถัดไป

๑.๒ ประเด็นปัญหาเรื่องของรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็นช่วงที่ผ่านมาเป็นช่องโหว่เรื่องของรายได้ของรัฐวิสาหกิจจำนวนมากที่มีปัญหาและขาดประสิทธิภาพซึ่งถ้าเกิดมองในแง่ของรายได้ภาครัฐ นอกจากไม่เกิดรายได้ก็ยิ่งทำให้เกิดความเสียหายที่ต้องเงาเงินไปฉุกเฉินเป็นประจำ อันนี้ก็จะมีการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจอย่างเป็นระบบ แล้วก็ที่ทบทวนความจำเป็นในการดำรงอยู่ของรัฐวิสาหกิจในแต่ละแห่งตลอดจนจัดให้มีการปฏิรูประัฐวิสาหกิจที่ขาดทุนหรือขาดประสิทธิภาพโดยจะให้มีความเป็นอิสระในการรับผิดชอบในการฟื้นฟูรัฐวิสาหกิจดังกล่าว

๑.๓ ประเด็นเรื่องของระบบสหกรณ์ ในปัจจุบันก็มีปัญหาเรื่องสหกรณ์ สหกรณ์ในบางส่วนที่กำลังเกิดขึ้นเป็นข่าวในปัจจุบัน ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีมาตราหนึ่งที่เกี่ยวข้องของสหกรณ์โดยเฉพาะ จะมีการยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานของสหกรณ์เพื่อให้เป็นองค์กรที่มีความมั่นคงและมีธรรมาภิบาลและขณะเดียวกันในสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ ก็จะมีการส่งเสริมการรวมตัวสร้างความเข้มแข็งโดยยึดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๔ ประเด็นปัญหาของความเหลื่อมล้ำ เรื่องนี้เป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศไทยที่มีการพูดถึงกันมาก และเป็นต้นเหตุของความขัดแย้ง เป็นปัญหาที่ไม่ได้รับความสนใจจากทางภาครัฐในการแก้ไขอย่างจริงจังในช่วงที่ผ่านมา ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีหลายข้อที่จะพูดถึงเรื่องของการแก้ไขปัญหของความเหลื่อมล้ำเพิ่มเติมจากสิ่งที่ได้พูดไปในสัดส่วนต่าง ๆ และในเรื่องของเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัญหาหลักของเรื่องของความเหลื่อมล้ำ ก็จะมีการให้มีหน่วยงานกลางในภาครัฐที่จะแก้ไขปัญหามาจากมาจนและปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และการให้โอกาสทางสังคมที่เขาเทียมกัน

ประเด็นที่ ๒ การจัดสรรงบประมาณพิเศษเพิ่มเติมตามความเหมาะสมอย่างต่อเนื่องให้กับพื้นที่ยากจนและกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยเพื่อให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็งและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ในช่วงที่ผ่านมางบประมาณส่วนมากจะลงในกระทรวงต่าง ๆ แล้วกระจายไปตามภารกิจหน้าที่ ในช่วงถัดไปบางอำเภอบางจังหวัดที่ยากจนอย่างต่อเนื่อง ยกตัวอย่างเช่น จังหวัดสระบุรี จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เมื่อไปตรวจสอบทุกครั้งก็ยากจนเป็นลำดับรั้งท้ายของประเทศไทยจังหวัดเหล่านั้นก็จะได้รับการจัดสรรงบประมาณพิเศษเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแล้วก็ยกระดับขึ้นมาให้ทัดเทียมกับส่วนอื่นของประเทศไทย และขณะเดียวกันก็มีมาตรการที่จะดำเนินการให้ประชาชนนั้นมีความเท่าเทียมในเชิงโอกาส โดยเฉพาะในเรื่องของการเงินที่จะได้รับความรู้พื้นฐานทางการเงิน การเข้าถึงบริการทางการเงินขั้นพื้นฐานของกองทุนการออมชุมชน สถาบันการเงินชุมชนต่างๆและสาธารณูปโภคที่สำคัญด้านต่าง ๆ ด้วย

การปฏิรูปเศรษฐกิจในรายสาขาต่าง ๆ เช่น เรื่องของสาขาภาคเกษตร ซึ่งเป็นสาขาที่สำคัญที่สุดของเมืองไทยที่มีประชากรกว่า ๑๓.๕ ล้านคนที่เป็นแรงงานด้านเกษตร และขณะเดียวกันมีครัวเรือนกว่า ๑ ใน ๔ ที่อยู่ในครัวเรือนภาคของการเกษตรของเมืองไทย อันนี้เราก็มองตั้งใจที่จะทำให้เกษตรกรของเมืองไทยนั้นเป็นผู้มีความรู้ มีความมั่นคงทางรายได้และมีศักดิ์ศรีในการดำรงชีพ เรามีความตั้งใจอย่างมากจะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในภาคเกษตรหลายอย่างที่สำคัญ ด้านแรกที่สำคัญที่สุดก็คือเรื่องของการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามีการทำเรื่องของการปฏิรูปที่ดินอย่างต่อเนื่องแต่ยังไม่ได้ ปัญหานี้ไม่ได้ ทั้งนี้ก็จะมีมีการปฏิรูปที่ดินครั้งสำคัญเพื่อให้เกิดการกระจายถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม

ในประเด็นถัดไปคือเรื่องการดูแลเรื่องของเกษตรกรพันธสัญญาและไม่เป็นธรรม รวมถึงดูแลคุ้มครองเกษตรกรให้ได้รับความเป็นธรรมจากการผูกขาดจากด้านการเกษตร อันนี้ก็เป็นปัญหาใหญ่ที่เกษตรกรประสบในช่วงที่ผ่านมาก็คือเรื่องของการผูกเอาเปรียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากเกษตรกรพันธสัญญา เรื่องนี้ก็จะมีการตรากฎหมายขึ้นมาเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้เกษตรกรทั้งหลาย

หัวใจในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและนำมาซึ่งรายได้ของภาครัฐ และภาครัฐจะสามารถนำรายได้เหล่านั้นไปช่วยสร้างสังคมที่เป็นธรรมต่อไป ซึ่งจะมีมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนภาคเศรษฐกิจสำคัญๆ ของเมืองไทย และภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ การยกระดับเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ (Logistic) และระบบการขนส่งเพื่อให้เราเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค และก็ช่วยในการที่จะลดต้นทุนของประเทศและขณะเดียวกันก็จะสร้างกลไกความมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนในการปฏิรูปในเรื่องดังกล่าว

และในขณะเดียวกัน เรื่องของการสร้างพัฒนาสังคม ผู้ประกอบการซึ่งอันนี้ประชาชนส่วนมากก็เป็นเอสเอ็มอี (SMEs) รายเล็กรายย่อย ทุกคนต้องเลี้ยงดูชีวิตตัวเอง แต่ไม่สามารถเอาได้ถึงแหล่งทุน ไม่สามารถที่จะก้าวขึ้นไปข้างหน้าได้ รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปนี้โดยคณะกรรมการกฤษฎีกาจะอนุญาตให้มีความสำคัญกับท่านเหล่านั้นเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐที่จะก้าวเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมต่อไป

สุดท้ายเพื่อให้สามารถหิยฉวยโอกาสในภูมิภาคที่กำลังเกิดขึ้นจากการเข้าสู่เป็นประชาคมอาเซียน ก็จะมีแนวทางการสนับสนุน ส่งเสริมการลงทุนของเอกชนในการไปลงทุนในต่างประเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ภาคธุรกิจเดินหน้าไปได้ แล้วประชาชนโดยส่วนมากก็จะได้รับประโยชน์จากความเข้มแข็งของประเทศในการที่เป็นผู้นำในภูมิภาค ซึ่งก็จะเป็น ๔ ภาคสำคัญในเชิงเศรษฐกิจที่จะนำสู่การเป็นผู้นำในภูมิภาคต่อไป

ประเด็นสุดท้าย เรื่องของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะเราเรารับจำผลิตมาตลอดชีวิต เราต้องเป็นผู้นำในเชิงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ได้ เพื่อที่เราจะได้เป็นสังคมที่สามารถที่จะก้าวเป็นประเทศพัฒนาในช่วงต่อไป แล้วรายได้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก็จะมาเป็นรายได้ที่นำมาจุเงินเพื่อประชาชนโดยส่วนรวมของประเทศ และนำไปถึงสังคมที่เป็นธรรมต่อไป เช่น เรื่องของการให้คณะกรรมการการปฏิรูปด้าน

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันนี้ก็จะเป็นคณะกรรมการที่จัดตั้งใน ๑ ปีข้างหน้าเพื่อที่จะกำหนดยุทธศาสตร์และพัฒนาเรื่องของการปฏิรูปวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของเมืองไทย ขณะเดียวกันก็จะมีเรื่องของการลงทุนในด้านการศึกษา วิจัย สร้างนวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีของประเทศอย่างเพียงพอเพื่อนำเอานักวิทยาศาสตร์ของไทยในต่างประเทศกลับมาประเทศไทย เพื่อช่วยทำเรื่องนี้ และพอท้ายที่สุด ไม่ใช่เฉพาะส่วนกลางเท่านั้น ต้องทำเรื่องของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีให้ลงไปถึงระดับของท้องถิ่นชุมชนซึ่งในส่วนนี้ก็จะมีการสนับสนุนลงทุนให้กับองค์กรการบริหารท้องถิ่นชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อยในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อให้คนเหล่านั้นสามารถตอบโจทย์ของชุมชนได้ และขณะเดียวกันก็สามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมดนี้ก็เป็นแนวทางการพัฒนาเรื่องของเศรษฐกิจเพื่อให้ตอบโจทย์ปากท้องและสร้างอนาคตให้กับประเทศไทยซึ่งเป็นแนวทางเบื้องต้นของรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปที่จะทำให้กับประชาชนในด้านเศรษฐกิจต่อไป

ปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

สาระของบทบัญญัติด้านการปฏิรูป เรื่องกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม เรื่องการศึกษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การผังเมือง และเรื่องการสื่อสารสาธารณะ ทั้ง ๔ ประเด็นนั้นล้วนเป็นประเด็นสำคัญที่มีการหยิบยกพูดกันในเวทีต่าง ๆ และถ้าทำให้เกิดความก้าวหน้า ความสำราใจได้ โดยอาศัยเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญก็จะนำไปสู่การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งเสริมกับเป้าหมายเรื่องการสร้างความปรองดอง

ในประการแรกด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เกี่ยวกับเรื่องของสิทธิเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรม เรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรม การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม มีมาตรฐานที่ชัดเจนการได้รับการเยียวยาหากถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐก็มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วย

การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในด้านการศึกษา ในส่วนนี้ก็มิได้ประเด็นที่เกี่ยวข้องในเรื่องทั้งสิทธิเสรีภาพ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐอยู่ในหลายมาตรา รวมทั้งการปฏิรูปการศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่เป็นข้อเรียกร้องในการปฏิรูปครั้งนี้ ทั้งหมด ๑๒ เรื่องสำคัญ

สาระสำคัญในเรื่องนี้จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แล้วก็สอดคล้องกับสิ่งที่กรมการปฏิรูปการศึกษา และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้เสนอคือการลดบทบาทของรัฐจากการเป็นผู้จัดการศึกษาเป็นผู้จัดให้มีการศึกษา รวมทั้งให้สถานศึกษาบริหารจัดการการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามก็ให้ออกชน ชุมชน องค์กรบริหารท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วยอย่างเหมาะสม

เรื่องทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการผังเมือง มีสาระที่เกี่ยวข้องทั้งในหมวดสิทธิและเสรีภาพ นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ สิทธิเสรีภาพที่อยากจะเรียนเป็นจุดเน้นย้ำเฉพาะก็คือเรื่องการบัญญัติรับรองสิทธิดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพที่ดี นี่เป็นบทบัญญัติที่ทำให้เด่นชัดขึ้นในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ สิทธิชุมชน สิทธิพลเมือง เป็นสิทธิที่มีอยู่เดิมทำให้เข้มข้นมากขึ้น นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ การบัญญัติรับรองทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ ในด้านเกี่ยวกับการปฏิรูปมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิรูป ดังนี้

ด้านที่ ๑ เป็นเรื่องขององค์กรและกฎหมาย การจัดทำประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม ประมวลกฎหมายทรัพยากรต่าง ๆ กฎหมายทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีกว่า ๕๐ ฉบับ มีความสับสน มีความไม่สอดคล้องกัน นี่คือการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากการทำประมวลกฎหมาย แล้วก็เชื่อมโยงต่อการปรับปรุงองค์กรที่เกี่ยวข้องซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก การตรากฎหมายใหม่ ๆ ยกตัวอย่างเช่น กฎหมายทรัพยากรน้ำ พื้นที่คุ้มครองทางทะเล ขยะและของเสียอันตราย สิทธิชุมชนและการกระจายอำนาจ รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายสิ่งแวดล้อมและการผังเมืองที่เกี่ยวข้อง นี่คือการขององค์กรและกฎหมาย

ด้านที่ ๒ เครื่องมือและกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งคือระบบการทำการรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมอีเอเอ (EIA) อีเอชไอเอ (EHIA) การทำเครื่องมือใหม่ เรียกว่าการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ การผังเมือง การจัดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน เขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในทะเลเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างประมงพาณิชย์ การใช้ทรัพยากรในด้านปิโตรเลียม ทองคำ เพียวและภาคอื่นๆ ระบบบัญชีประชาชาติที่คิดรวมต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม ที่เราเรียกกันว่ากรีน จีดีพี (Green GDP) ระบบภาษีสิ่งแวดล้อม ระบบกองทุนด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อดูแลตั้งแต่การเยียวยา การป้องกันเหตุการณ์ฟื้นฟูเมื่อเกิดปัญหาขึ้น

ด้านที่ ๓ กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ต้นทาง การคำนวณต้นทุน ความเสียหายด้านสิ่งแวดล้อม กฎหมายวิธีพิจารณาศึสิ่งแวดล้อมเป็นกรณีเฉพาะ องค์การและสถาบันเกี่ยวกับการยุติธรรม รวมทั้งการบังคับคดีสิ่งแวดล้อมซึ่งเห็นปรากฏการณ์ที่ศาลมีคำพิพากษาคำสั่งออกมาแล้วยังไม่มีการดำเนินการตามคำวินิจฉัย หรือคำสั่งศาลอีกมากมายในในกรณีเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดขึ้น อย่างแท้จริง ทั้งหมั่นต้องดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนา การดูแลจัดการสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองสิทธิชุมชน และสุขภาพสามารถเกิดควบคู่กันได้ ไม่เกิดความขัดแย้งเหมือนทุกวันนี้ แล้วทำให้ประเทศชาติหยุดชะงัก คณะกรรมการสิทธิการรณรงค์รัฐธรรมนูญอยากให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้หลักการ ๔ ประการ ทั้งหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม การใช้สิทธิทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน รวมทั้งการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นต้น

ปฏิรูปด้านการสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ

การปฏิรูปด้านการสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ บทบัญญัติในตอนหนึ่งของร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวถึงกลไกที่ส่งเสริมผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพสื่อมวลชนให้มีเสรีภาพควบคู่กับความรับผิดชอบ รวมทั้งการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงานในด้านสื่อมวลชน เราต้องการเห็นการพัฒนาเทคโนโลยีและมาตรการกำกับดูแลสื่อมวลชน ทั้งการกำกับดูแลตนเองของสื่อและการกำกับดูแลโดยภาคประชาชนควบคู่กัน เป็น ๒ ส่วนสำคัญที่จะต้องทำให้เกิดขึ้นให้ได้ รวมทั้งการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อด้วย

นอกจากนี้คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติตามข้อเสนอของกรรมาธิการด้านสื่อ เรื่องของสื่อทางเลือก สื่อเพื่อสันติ สื่อเพื่อความปรองดอง โดยมีการกำกับดูแลโดยหน่วยงานที่มีอำนาจทางกฎหมาย ทั้งหมั่นก็จะตอบสนองกับเป้าหมายเรื่องการปฏิรูปและการสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นของคนภายในประเทศต่อไป

ในเรื่องของการจัดตั้งสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปแห่งชาติ ซึ่งการที่ได้กำหนดให้มีสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศขึ้นก็เป็นการพิจารณาจากการกำหนดแนวทางที่จะต้องปฏิรูปกว่า ๑๐ ด้าน ซึ่งสภาปฏิรูปแห่งชาติ ได้เสนอขึ้นมาให้บัญญัติไว้ในภาค ๔ ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ซึ่งได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกรรมาธิการ ใช้เวลาอยู่หลายวัน หลายครั้งว่าควรจะเป็นในรูปแบบไหนที่จะให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศนั้นสามารถดำเนินไปได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะในข้อเสนอการปฏิรูปประเทศนั้นก็แบ่งออกเป็นที่ได้เลยในระยะเวลาสั้นใน ๑ ปี ระยะปานกลาง หรือระยะยาวในช่วง ๓-๕ ปี สุดท้ายจึงคิดว่าเพื่อให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมในการทำงานของสภาปฏิรูปแห่งชาติที่ได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลารวมทั้งหมั่นก็ควรจะใช้เวลากว่า ๑ ปี ก่อนที่จะถึงคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ที่จะเข้ามาบริหารประเทศต่อไปและที่ประชุมกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้เห็นชอบให้จัดตั้งเป็นในรูปแบบของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศโดยประกอบด้วยองค์ประกอบ ๑๒๐ คน เพื่อให้มีความต่อเนื่องในการทำงาน จึงได้กำหนดให้ ๖๐ คน หรือประมาณครึ่งหนึ่ง ซึ่งมาจากสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติชุดปัจจุบันนี้ อีก ๓๐ คนมาจากสมาชิกวุฒิสภาซึ่งส่วนใหญ่อีกเป็นข้าราชการชั้นสูงที่อยู่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและอีก ๓๐ คนก็จะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในด้านกรการปฏิรูปที่จะได้จัดตั้งขึ้น เพราะฉะนั้นทั้ง ๑๒๐ คนนี้ก็จะประกอบกันขึ้นเป็นสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และให้มี

คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปแห่งชาติขึ้นจำนวน ๑๕ คน แต่งตั้งโดยสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่สำคัญที่กำหนดไว้ดังนี้

อำนาจประการที่ ๑ คือการขับเคลื่อนการปฏิรูปโดยการเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปฏิรูปต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในด้านต่าง ๆ ตามที่กำหนด ในหมวดนี้ ส่วนการปฏิรูปในด้านอื่นซึ่งมิได้บัญญัติไว้ในหมวดนี้ให้กระทำได้ตามข้อเสนอของคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปแห่งชาติโดยความเห็นชอบของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ก็เพื่อการยืนยันว่าการทำงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศนั้นจะไม่ได้ไปก้ำกายกับการทำงานของคณะรัฐมนตรี

อำนาจประการที่ ๒ คือการนำแผนและขั้นตอนการออกกฎหมายและการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการปฏิรูปของสภาปฏิรูปแห่งชาติและแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปของทุกภาคส่วนมาบูรณาการเพื่อให้สามารถลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมได้อย่างแท้จริงและต่อเนื่อง

อำนาจประการที่ ๓ คือการส่งเสริมการศึกษา การวิจัยและการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูป

อำนาจประการที่ ๔ คือการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของประชาชนเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดี รวมทั้งสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางสังคมด้วยการสมัชชาเพื่อการปฏิรูป

อำนาจประการที่ ๕ คือการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การปฏิรูปได้สัมฤทธิ์ผลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

เจตนารมณ์ที่ ๔ คือ นำชาติสู่สันติสุข

เจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญประกาศสุดท้าย มีวัตถุประสงค์เพื่อสลายความแตกแยกและความขัดแย้งของประชาชนในสังคม ที่ยืดเยื้อยาวนานกว่า ๑๐ ปี ด้วยเหตุนี้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงได้บัญญัติกลไกสร้างความปรองดองระหว่างคู่ขัดแย้งต่าง ๆ ขึ้นในรัฐธรรมนูญ ด้วยหวังว่าจะเป็นเครื่องมืออำนาจประเทศชาติไปสู่สันติสุขได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะเรียกว่า รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปและปรองดอง โดยมีเสาหลักอยู่ ๔ เสาด้วยกัน คือ

เสาประการที่ ๑ คือสร้างบทบาท สร้างหน้าที่ แล้วก็ให้โอกาสแก่พลเมืองในการที่จะเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยมากยิ่งขึ้น เป็นเจ้าของประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น เราจะไม่กลับไปเป็นแบบเดิมต้องย่ำตรังนี้ เราจะไม่กลับไปเป็นแบบเดิม การเมืองของเราจะไม่มีแต่ระบบการเลือกตั้งแบบผ่านผู้แทน มีแต่การการเมือง มีแต่พรรคการเมืองเท่านั้นที่ได้อำนาจอธิปไตยไปเกือบทั้งหมด ส่วนประชาชนพลเมืองมีเพียง ๔ นาที่ หย่อนบัตรจากนั้นอีก ๔ ปีก็เป็นเพียงผู้ชม ผู้เล่น อย่างมากที่สุดก็เป็นผู้ประท้วง เพราะฉะนั้นขออย่าว่าเราจะไม่กลับไปเป็นแบบเดิมอีกต่อไป

เสาหลักประการที่ ๒ คือ การเมืองแบบผู้แทน แนวนอนยังอยู่เป็นหลักที่สำคัญ แต่ว่าไม่ใช่หลักเดียว แล้วก็ไม่ได้เป็นอย่างเดียว จะต้องมีความใสสะอาดมากขึ้น และจะต้องมีสมดุลมากขึ้น จะต้องนำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจของทุกพรรคทุกฝ่าย รวมทั้งกลุ่มการเมือง ในการที่จะเข้ามาแบกรับภารกิจของประเทศไทย ชาติ รวมทั้งมาช่วยกันปฏิรูปมาช่วยกันปรองดองด้วย เพราะฉะนั้นความคืบหน้าที่มีพรรคการเมืองกลุ่มเดียวก็มีพรรคการเมืองเล็ก ๆ มาร่วมประกอบเป็นรัฐบาลอย่างเดียว ในขณะที่พรรคการเมืองใหญ่อีกพรรคหนึ่งต้องไปเป็น

ฝ่ายค้านตลอด อันนี้อาจจะไม่กลับไปเป็นแบบเดิม จะต้องเป็นรัฐบาลผสมขนาดใหญ่ที่จะต้องได้ฉันทามติจากประชาชนมากกว่าปกติที่เคยผ่านมา เพราะฉะนั้นถึงได้มีเสียงพูดเสียงวิพากษ์วิจารณ์อะไรต่าง ๆ เจตนารมณ์ของคณะกรรมการการปฏิรูปการร่างรัฐธรรมนูญนี้จะไม่ใช่ประเทศไทยกลับไปเป็นแบบเดิม เพราะว่าเป็นแบบเดิมมา ๑๐ ปีแล้ว

เสาประการที่ ๓ ปฏิรูปอย่างแน่นนอน อย่างแจ่มชัด รัฐธรรมนูญนอกจากจะเป็นของประชาชนจะเป็นของประเทศชาติแล้ว จะเป็นของคนทุกคนอีกด้วย รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะไม่ได้เป็นของกรรมการการปฏิรูปรัฐธรรมนูญเท่านั้น จะไม่ได้เป็นของคนเขียนเท่านั้น แต่จะเป็นของพลรากหญ้าคน แล้วก็อีกประมาณ ๑ เดือนข้างหน้าก็จะต้องให้ความเห็นชอบกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ในระหว่างนี้ถ้ายังมีความคิดเห็นอะไรประการใด และอย่างไร คณะกรรมการการปฏิรูปการร่างรัฐธรรมนูญยินดีรับฟังเสมอ เพราะฉะนั้นคณะกรรมการการปฏิรูปการร่างรัฐธรรมนูญกำลังเขียนรัฐธรรมนูญที่คิดว่ามีอะไรที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ด้วยความตั้งใจว่าจะไม่กลับไปเป็นอย่างเดิมอีก

เสาประการที่ ๔ ประการสุดท้าย เรื่องการสุดท้าย เรื่องปรองดองก็เป็นความตั้งใจอันชัดเจนของคณะกรรมการการปฏิรูปการร่างรัฐธรรมนูญทุกคนว่า การปฏิรูปที่ไม่มีการปรองดองนั้นก็เหมือนปรองดองเดียว ถ้าจะปรองดองให้ตั้งมันต้องปรองดองสองข้าง เพราะฉะนั้นเรื่องปรองดองจึงสำคัญเพราะจะทำให้การปฏิรูปราบรื่นยิ่งขึ้น การปรองดองที่เขียนเอาไว้ในรัฐธรรมนูญก็จะมีคณะกรรมการการอิสระส่งเสริมความปรองดองแห่งชาติที่ต้องย้าคำว่าเป็นการการอิสระซึ่งแปลว่าจะไม่อยู่กับรัฐบาล ไม่อยู่กับรัฐบาล เป็นองค์กรอิสระ แต่ว่าจะได้รับการงบประมาณ และจะต้องได้รับความสนับสนุนจากรัฐมนตรี รัฐสภา และหน่วยงานของรัฐ จะมีคณะกรรมการอิสระขึ้นมา ๑๕ คนด้วยกัน โดย ๑๕ คนนี้ ส่วนหนึ่งก็จะมาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาจากผู้ที่ไม่อยู่ในความขัดแย้ง เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี และอีกส่วนหนึ่งก็จะเป็นผู้ที่อยู่ในความขัดแย้ง อยู่ในความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวจากคนละฝ่าย คนละอุดมการณ์ คนละความคิด คนละพรรค รวมทั้งหมด ๑๕ คน พระมหากษัตริย์จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง การทำหน้าที่ของกรรมการอิสระนี้ก็จะมีคร่าว ๆ ก็คือเป็นคนกลางในการแก้ไขความขัดแย้ง หรือเพื่ออยู่ดูความขัดแย้ง ลดความขัดแย้ง แล้วก็รวบรวมข้อเท็จจริง แล้วทำรายงานเกี่ยวกับความขัดแย้ง ศักยภาพวิเคราะห์หาสาเหตุเรื่องความขัดแย้งและเสนอแนวทางในการแก้ไขต่อคณะรัฐมนตรี หรือรัฐสภา อันนี้ก็คล้าย ๆ กับที่เคยมีมาในคณะกรรมการการต่าง ๆ ของหลายรัฐบาล แต่ขณะเดียวกันก็จะทำหน้าที่เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายและครอบครัว รวมทั้งการฟื้นฟูจิตใจให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย แล้วก็ยังสามารถที่จะเสนอให้มีการตราพระราชบัญญัติกฤษฎีกาอภัยโทษแก่บุคคลซึ่งให้ความจริงอันเป็นประโยชน์ที่มีความสำคัญต่อการคณะกรรมการอิสระนี้ ซึ่งก็จะนำพระราชกฤษฎีกาอภัยโทษนั้นเสนอให้รัฐบาล นอกจากนั้นก็จะให้การศึกษาให้การเรียนรู้แก่สาธารณชนให้เห็นภัยอันตรายของความแตกแยก ความเกลียดชัง และการแก้ไขปัญหามารู้นรุนแรงที่เกิดขึ้น สร้างสังคมให้อยู่บนพื้นฐานของสันติวิธีในการแก้ปัญหา ไม่ได้ย้าที่จะให้คนเปลี่ยนความคิดเปลี่ยนอุดมการณ์ เพียงแต่จะทำให้ใช้ความคิดและอุดมการณ์ในการที่จะแข่งขันกันประชันต่อสู้กันก็ตาม อย่างสันติวิธีตามระบอบประชาธิปไตย

นายอังคาร เขตคาม
วิทยาการปฏิบัติการ
ผู้ช่วยเลขาธิการกรรมการร่าง
และขับเคลื่อนร่างรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูป
คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ